

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี: ศึกษากรณี
องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว

สมบัติ ภูสง่า

งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการเมืองการปกครอง

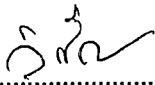
คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

เมษายน 2556

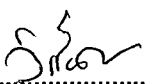
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

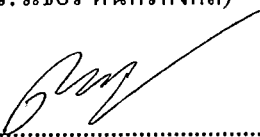
อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์และคณะกรรมการสอบงานนิพนธ์ ได้พิจารณา
งานนิพนธ์ของ สมบัติ ภูสง่า ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ร้อยตำรวจเอก ดร.วิเชียร ต้นศิริคงคล)

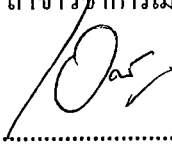
คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน
(ร้อยตำรวจเอก ดร.วิเชียร ต้นศิริคงคล)

..... กรรมการ/
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ โปธิสว่าง)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) พันตำรวจเอก ดร.ปกรณ์ มณีปกรณ์)

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ อนุมัติให้รับงานนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่เรือตรี ดร.เอกวิทย์ มณีธร)
วันที่ 30 เดือน เมษายน พ.ศ. 2556

ประกาศคุณูปการ

งานนิพนธ์เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี: ศึกษากรณี องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ได้ดำเนินการเสร็จสิ้น เป็นไปด้วยความเรียบร้อยด้วยดี จากความกรุณาของอาจารย์ที่ปรึกษาและบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว ซึ่งได้ให้คำแนะนำ ปรึกษา ตลอดจนแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอาจารย์ ร.ต.อ.ดร.วิเชียร ต้นศิริคงคล และอาจารย์ ผศ.ดร.ไพฑูรย์ โพธิสว่าง

ขอขอบคุณองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน และผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน ที่ได้ให้ความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ ประโยชน์ที่เกิดจากผลงานวิจัยเล่มนี้ ขอมอบแด่บุพการี และครูอาจารย์ทุกท่านที่ กรุณาประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัยด้วยความรัก และเอาใจใส่ด้วยดีตลอดมา คุณค่าของผลงานวิจัยเล่มนี้ขอมอบให้กับการศึกษาการเมืองการปกครองไทย โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัด สระแก้ว ที่จะก้าวสู่ความเป็นอารยะในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น พระประมุข

สมบัติ ภูสง่า

54910299: สาขาวิชา: การเมืองการปกครอง; ร.ม. (การเมืองการปกครอง)

คำสำคัญ: แผนพัฒนา 3 ปี/ การมีส่วนร่วม/ การจัดทำแผน

สมบัติ ภูสง่า: การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี: กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว (PEOPLE'S PARTICIPATION IN THE FORMULATING THREE-YEAR DEVELOPMENT PLAN: A CASE STUDY OF NONGBON LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, MUANG SAKAEO DISTRICT, SAKAEO PROVINCE) อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์: ร้อยตำรวจเอกวิเชียร ตันศิริคงคล, ร.ด., 97 หน้า. ปี 2556.

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี : ศึกษากรณี องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน และเพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในพื้นที่ตำบลหนองบอนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 315 คน สุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Sampling) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของยามานะ (Yamane, 1973) กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ระดับ .05 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติเชิงอนุมาน t-Test และ One-way ANOVA

ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลโครงการอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนงานโครงการซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการและด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลจากโครงการอยู่ในระดับปานกลาง เช่นกัน

ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปในเขตตำบลหนองบอนที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลเรื่อง เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า เพศ ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่ไม่แตกต่างกัน ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลเรื่อง อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ซ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
สมมุติฐานของการวิจัย.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	4
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ.....	6
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นหรือการปกครองท้องถิ่น.....	12
การปกครองท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.).....	17
แนวคิดในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น.....	28
แนวคิดการมีส่วนร่วม.....	36
ข้อมูลทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน.....	42
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	45
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	51
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	52
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	52
การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	53
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	55
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	55

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	59
ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมและการทดสอบสมมติฐาน ของการวิจัย.....	61
2.1 การวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ แผนพัฒนา 3 ปี.....	60
2.2 การทดสอบสมมติฐานของการวิจัย.....	67
ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี.....	76
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	78
สรุปผลการศึกษา.....	78
อภิปรายผล.....	84
ข้อเสนอแนะ.....	85
บรรณานุกรม.....	87
ภาคผนวก.....	90
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	97

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	จำนวนประชากรตำบลหนองบอน..... 44
2	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลในเรื่องเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน..... 58
3	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหาร ส่วนตำบลหนองบอนในภาพรวม..... 60
4	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหาร ส่วนตำบลหนองบอน ด้านการริเริ่ม โครงการ..... 61
5	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหาร ส่วนตำบลหนองบอน ด้านการวางแผนงาน โครงการ..... 63
6	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหาร ส่วนตำบลหนองบอน ด้านการดำเนิน โครงการ..... 64
7	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหาร ส่วนตำบลหนองบอน ด้านการรับผลที่เกิดจากโครงการ..... 65
8	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหาร ส่วนตำบลหนองบอน ด้านการติดตามและประเมินผลโครงการ..... 66
9	การเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศของกลุ่มตัวอย่าง ที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน..... 67
10	การเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุของกลุ่มตัวอย่าง ที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน..... 67
11	การเปรียบเทียบช่วงอายุรายคู่ของกลุ่มตัวอย่างที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วม ในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน..... 68
12	การเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลด้านสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง ที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน..... 69
13	การเปรียบเทียบสถานภาพรายคู่ของกลุ่มตัวอย่างที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วม ในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน..... 70

สารบัญตาราง(ต่อ)

ตารางที่		หน้า
14	การเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน.....	70
15	การเปรียบเทียบระดับการศึกษารายคู่ของกลุ่มตัวอย่างที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน.....	71
16	การเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลด้านอาชีพของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน.....	72
17	การเปรียบเทียบอาชีพรายคู่ของกลุ่มตัวอย่างที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน.....	73
18	การเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลด้านรายได้ของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน.....	74
19	การเปรียบเทียบรายได้ต่อเดือนรายคู่ของกลุ่มตัวอย่างที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน.....	77

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 โครงสร้าง ที่มาของคณะบุคคลในองค์การบริหารส่วนตำบล.....	25
2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนตามแนวคิดของอาร์นสไตน์.....	38
3 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	51

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ระบบการปกครองทั่วโลกมี 2 รูปแบบ คือการปกครองระบอบประชาธิปไตย และระบอบเผด็จการ ทั้งสองระบอบจะมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนแต่ด้วยกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งมีบทบาท ทำให้โลกพัฒนาอย่างไร้ขีดจำกัดในด้านต่าง ๆ ในด้านสังคมวัฒนธรรมมีการแลกเปลี่ยนระหว่างกันมากขึ้น ทางด้านเศรษฐกิจประเทศต่างๆมีแนวโน้มผูกติดกับตลาดโลกและมีการแข่งขันสูงขึ้นทางด้านการเมืองมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางเดียวกันคือการเปลี่ยนไปสู่ระบอบประชาธิปไตยมากขึ้น สำหรับประเทศไทยสมัยกรุงสุโขทัยมีการปกครองแบบพ่อปกครองลูก สมัยกรุงศรีอยุธยามีการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชจนถึงสมัยกรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์ตามลำดับ ในปี พุทธศักราช 2475 มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข โดยมีการจัดระเบียบการปกครองหรือการบริหารราชการแผ่นดิน แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ การบริหารราชการส่วนกลาง การบริหารราชการส่วนภูมิภาคและการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นหรือการปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการจัดการปกครองที่ส่วนกลางกระจายอำนาจการปกครองและการบริหารให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเป็นอิสระและสามารถตัดสินใจในการบริหารงานการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นตน การปกครองท้องถิ่นมีหลักการที่สำคัญ 4 ประการคือ 1. ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล 2. เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น 3. เพื่อความประหยัด และ 4. เพื่อให้การศึกษาการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชนในท้องถิ่นโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองไม่ว่าจะ โดยการสมัครรับเลือกตั้งเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นเลือกเข้าไปทำหน้าที่ฝ่ายบริหารหรือฝ่ายนิติบัญญัติของหน่วยการปกครองท้องถิ่นก็ตาม (ชูวงศ์ ฉายะบุตร, 2539, หน้า 26)

หลักสำคัญประการหนึ่งของการปกครองท้องถิ่นคือการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองซึ่งมิได้มีความหมายแค่การใช้สิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเท่านั้น แต่หมายถึงการที่ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยประชาชนมีโอกาสดแสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนาท้องถิ่น การปกครองท้องถิ่นรูปแบบของค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นรูปแบบการปกครองท้องถิ่นที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดในเขตชนบทและมีจำนวนมากที่สุดในบรรดา

องค์กรปกครองท้องถิ่นที่มีในประเทศไทย องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นราชการส่วนท้องถิ่นและเป็นหน่วยงานปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ปีพุทธศักราช 2537 มีบทบาทในการพัฒนา มีอำนาจบริหาร การกำหนดนโยบาย และตัดสินใจ การจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล การทำนิติกรรมที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โอน สงวนหรือระงับสิทธิในทางกฎหมายด้วยตนเอง ภายใต้ข้อกำหนดทางกฎหมายที่กำหนดไว้ (โกวิทย์ พวงงาม, 2546, หน้า 1)

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปีพุทธศักราช 2542 มาตรา 16 (1) กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเองเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารงานซึ่งในแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลจะมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดมุ่งหมาย ยุทธศาสตร์และแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่น รวมทั้งการกำหนดโครงการ/กิจกรรม ตัวชี้วัดความสำเร็จของการพัฒนาในระยะยาวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จะต้องมีความสอดคล้อง เชื่อมโยงกับวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์และแนวทางในการพัฒนาในระดับต่าง ๆ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2546, หน้า 11) องค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องวางแผนในการดำเนินงานเพื่อตอบสนองต่อปัญหา ความต้องการของประชาชนในพื้นที่ให้มากที่สุด วิธีการที่จะทำให้แผนพัฒนาตำบลเกิดประสิทธิภาพสูงสุด จำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร่วมคิด ร่วมค้นหาสาเหตุของปัญหาพร้อมดำเนินการแก้ไขปัญหาของตนเอง ตลอดจนร่วมติดตามและประเมินผลในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล เนื่องจากไม่มีผู้ใดที่สามารถเข้าใจปัญหาความต้องการ ความเดือดร้อนได้มากกว่าประชาชนในพื้นที่ซึ่งเป็นผู้ที่ประสบกับปัญหาความเดือดร้อนโดยตรง

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอนเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหนึ่งในอำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ได้มีการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีผู้วิจัยซึ่งปัจจุบันดำรงตำแหน่ง ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน เห็นความสำคัญและมีความสนใจที่ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นแนวทางปรับปรุงการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน และเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานอื่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน
3. เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว

สมมติฐานของการวิจัย

1. เพศต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน
2. อายุต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน
3. สถานภาพต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน
4. ระดับการศึกษาต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน
5. อาชีพต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน
6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล 3 ปีในโอกาสต่อไป
2. ผลการศึกษาจะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนในการกระตุ้นส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน โดยใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจจากแบบสอบถาม ซึ่งมีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

- 1.1 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการริเริ่มโครงการ
 - 1.2 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนงานโครงการ
 - 1.3 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินโครงการ
 - 1.4 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับผลที่เกิดจากโครงการ
 - 1.5 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามประเมินผลโครงการ
2. ประชากรกลุ่มเป้าหมาย ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลหนองบอนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป รวมทั้งสิ้น 5,509 คน
3. ระยะเวลา ในการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการวิจัยระหว่างเดือนสิงหาคม-กันยายน พ.ศ. 2555

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปีพุทธศักราช 2550

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ปีพุทธศักราช 2537 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 6 ปีพุทธศักราช 2552

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการริเริ่มโครงการ
2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนงานโครงการ
3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินโครงการ
4. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับผลที่เกิดจากโครงการ
5. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามประเมินผลโครงการ

การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ หมายถึง การมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุของปัญหา ต้องการของตนเอง ปัญหาความต้องการของเพื่อนบ้าน ปัญหาความต้องการของหมู่บ้าน กำหนดแนวทาง วิธีการแก้ปัญหา เสนอความต้องการดังกล่าวผ่านประชาคมหมู่บ้าน ตำบล ผู้นำสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

การมีส่วนร่วมในการวางแผนงานโครงการ หมายถึง การมีส่วนร่วมในกาคัดเลือกแนวทางการพัฒนา วางแผนงานโครงการ จัดลำดับความสำคัญ จัดหางบประมาณ ตลอดจนวางแผนการใช้ทรัพยากรของท้องถิ่นที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์

การมีส่วนร่วมในการดำเนิน โครงการ หมายถึง การมีส่วนร่วมในการคัดเลือกตัวแทน เสนอตัวแทน เป็นตัวแทนประชาชนร่วมเป็นคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นหรือคณะกรรมการ สนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นหรือคณะกรรมการติดตามและประเมินแผนพัฒนาท้องถิ่น หรือคณะกรรมการในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการกำหนดปฏิทิน ปฏิบัติงานการจัดทำ ประชุมพิจารณา จัดทำประชาคมหมู่บ้าน จัดทำประชาคมตำบลเผยแพร่ ความก้าวหน้า ประชาสัมพันธ์การจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนงาน โครงการในแผนพัฒนา 3 ปี การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ตลอดจนสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ แรงงานและอื่น ๆ ในการดำเนินการตามโครงการในแผนพัฒนา 3 ปี

การมีส่วนร่วมในการรับผลที่เกิดจากโครงการ หมายถึง การมีส่วนร่วมในการคัดค้าน ในกรณีเห็นว่าโครงการในแผนพัฒนา 3 ปีไม่มีความเหมาะสมที่จะดำเนินการ มีส่วนร่วมในการ ใช้ประโยชน์จากโครงการตามแผนพัฒนา 3 ปี รวมทั้ง การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจาก การดำเนิน โครงการตามแผนพัฒนา 3 ปี

การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลโครงการ หมายถึง การมีส่วนร่วมในการร่วม เป็นกรรมการติดตามโครงการตามแผนพัฒนา 3 ปี ร่วมติดตามโครงการตามแผนพัฒนา 3 ปี ร่วม ประเมินผลการปฏิบัติตามโครงการ ร่วมตรวจสอบการใช้งบประมาณตามโครงการ ตลอดจน ร่วมหาทางแก้ปัญหาจากการติดตาม

คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง คณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล หนองบอน

คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง คณะกรรมการสนับสนุน การจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน

คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น หมายถึงคณะกรรมการติดตาม และประเมินผลแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน

แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาตำบล รวมถึง แผนพัฒนา 3 ปี ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน

แผนพัฒนา 3 ปี หมายถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบล หนองบอน ที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา อันมีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียด แผนงาน โครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปี ซึ่งมีความต่อเนื่องและเป็นแผน ก้าวหน้าครอบคลุมระยะเวลา 3 ปีโดยมีการทบทวนเพื่อปรับปรุงเป็นประจำทุกปี

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการดำเนินงาน มีรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ
2. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นหรือการปกครองท้องถิ่น
3. แนวคิดในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
4. แนวคิดการมีส่วนร่วม
5. ข้อมูลทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจ (Decentralization) เป็นหลักในการจัดระเบียบการปกครองของประเทศ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐบาลจะต้องกระจายอำนาจการบริหารการพัฒนาจากส่วนกลางไปสู่ประชาชน เพื่อให้สามารถบริหารการพัฒนาได้อย่างเป็นอิสระตามแนวคิดหลักการกระจายอำนาจภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันอันจะนำไปสู่เป้าหมายเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

ความหมายของการกระจายอำนาจ

ชเนศวร์ เจริญเมือง (2550, หน้า 60-61) กล่าวว่า การกระจายอำนาจ (Decentralization) หมายถึง ระบบการบริหารประเทศที่เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นต่างๆมีอำนาจในการดูแลกิจการหลาย ๆ ด้านของตนเอง กิจการที่ท้องถิ่นมีสิทธิจัดการดูแลได้แก่ ระบบสาธารณสุข โภค การศึกษาและ ศิลปวัฒนธรรม การดูแลสุขภาพจิต และ การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ส่วนกิจการใหญ่ ๆ ที่รัฐบาลกลางควบคุมไว้เด็ดขาดก็คือการทหาร และการต่างประเทศ การเปิดโอกาสให้แต่ละท้องถิ่นดูแลจัดการปัญหาในระดับท้องถิ่น

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ (2547, หน้า 9) ให้ความหมายของการกระจายอำนาจว่าการกระจายอำนาจหมายถึง การจัดสรรหรือแบ่งปันอำนาจการตัดสินใจ(หรือในภาษากฎหมายของไทยเรียกว่าการวินิจฉัยสั่งการ) อันเกี่ยวข้องกับกิจการสาธารณะ (Public Affairs) ของรัฐส่วนกลางไปยังหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ

สรุปได้ว่า การกระจายอำนาจ หมายถึง การที่รัฐมอบอำนาจปกครองให้แก่องค์กรอื่น โดยให้องค์กรนี้มีอิสระที่จะดำเนินการได้เอง ซึ่งในที่นี้หมายถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีอำนาจในการจัดการดูแลกิจการหลายๆ ด้านของตนเอง จัดทำกิจการหรือบริหารสาธารณะภายในขอบเขตของแต่ละท้องถิ่น ทั้งนี้ต้องอยู่ภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้ มีอิสระภายใต้การกำกับดูแลจากส่วนกลางหรือรัฐบาล และต้องเป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนท้องถิ่นนั้น โดยผ่านทางตัวบทกฎหมายที่กำหนดไว้ (Legislative Control)

ความสำคัญของการกระจายอำนาจ

ลิขิต ธีรเวคิน (2549, หน้า 21) ได้ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจ โดยกล่าวไว้ว่าการกระจายอำนาจการปกครองมีความสำคัญในทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมโดยสรุปได้ 2 ประเด็นใหญ่ ๆ ดังนี้

1. การกระจายอำนาจเป็นรากแก้วของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยเนื่องด้วยประชาธิปไตยต้องประกอบด้วย โครงสร้างส่วนบน คือ ระดับชาติ และโครงสร้างส่วนฐาน คือ ระดับท้องถิ่น การปกครองตนเองในรูปแบบของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
2. การกระจายอำนาจมีความสำคัญในทางเศรษฐกิจ และสังคมในด้านการพัฒนาชนบท โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งลักษณะดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยโครงสร้างการปกครองตนเองในลักษณะที่มีความอิสระพอสมควรซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็จะต้องมีการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

รูปแบบของการกระจายอำนาจ

จากที่นำเสนอความหมายของการกระจายอำนาจมานั้น ยังคงมีประเด็นต่อไปว่าขอบข่ายของแนวคิดเรื่องการกระจายอำนาจครอบคลุมมิติใดบ้าง และการกระจายอำนาจที่กล่าวถึงนั้นกระจายไปยังหน่วยงานหรือองค์กรในลักษณะใด และอำนาจที่กระจายนี้มีความกว้างขวางเพียงใด นั้นย่อมาหมายความว่า การกระจายอำนาจนั้นมีหลายระดับและหลายรูปแบบ ดังนั้น จึงอาจแจกแจงขอบข่ายหรือรูปแบบของการกระจายอำนาจได้ 5 ลักษณะด้วยกัน ได้แก่ (นครินทร์ เมฆไตรรัตน์, 2547, หน้า 10-13)

1. การกระจายอำนาจโดยจำเป็นหรือโดยปริยาย (Decentralization by Default)

การกระจายอำนาจในลักษณะนี้ เกิดจากสภาวะการณ์ที่สถาบันหรือองค์กรของรัฐบาลเกิดความล้มเหลวในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ มีอาจสามารถจะเข้าไปใช้อำนาจหรือมีอิทธิพลในดินแดนที่ตนปกครองอยู่ได้ และจากสภาวะที่ประชาชนในระดับรากหญ้าเกิดความไม่เชื่อใจในรัฐบาล เหล่านี้จึงเป็นผลให้ประเทศที่มีภาคประชาสังคมมีความตื่นตัวและเข้มแข็ง เช่น สมาคมต่าง ๆ องค์กรอาสาสมัครและองค์กรพัฒนาเอกชนเหล่านี้ จำเป็นต้องลุกขึ้นมาดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อชุมชนของตนด้วยตัวเองโดยที่รัฐบาลเองก็มีได้ตั้งใจให้เกิดขึ้น เช่น การจัดให้มีโรงเรียน การจัดระบบสหกรณ์หรือธนาคารชุมชน และการจัดทำโครงการพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ เป็นต้น

2. การแปรรูปกิจการของภาครัฐ (Privatization)

การแปรรูปกิจการของรัฐ ได้แก่ การโยกโอน (Handover) กิจการบางอย่างที่เคยจัดทำโดยหน่วยงานของรัฐ ไปให้ภาคเอกชนเป็นผู้จัดทำแทน เช่น กิจการขนส่งมวลชน กิจการโทรคมนาคม การไฟฟ้า และการประปา เป็นต้น นั่นย่อมหาความหมายว่า กิจการสาธารณะที่เคยเป็นของรัฐได้ถูกทำให้กลายเป็นสินค้าหรือบริการที่ภาคเอกชนสามารถเข้ามาแข่งขันจัดทำสินค้าหรือบริการเหล่านี้ได้เอง การกระจายอำนาจในรูปแบบนี้เกิดจากแรงผลักดันของความคิดที่ว่า กิจการบางอย่างนั้น เอกชนสามารถจัดทำได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถให้บริการต่อสังคมโดยรวมได้ดีกว่าการจัดทำโดยภาครัฐ โดยให้กลไกทางการตลาด (Market Mechanism) เข้ามามีบทบาทมากกว่าที่จะถูกผูกขาดโดยรัฐซึ่งมักจะก่อให้เกิดความไร้ประสิทธิภาพและการบริการที่มีคุณภาพต่ำ

3. การกระจายอำนาจภายใต้หลักการแบ่งอำนาจ (Deconcentration)

การกระจายอำนาจในลักษณะนี้ จะหมายถึง การแบ่งอำนาจของรัฐบาลกลางไปยังองค์กรในระดับรองที่ออกไปทำงานในพื้นที่นอกศูนย์กลางหรือท้องถิ่น โดยที่องค์กรภายใต้หลักการแบ่งอำนาจนี้จะมีอิสระตามสมควรในการตัดสินใจต่าง ๆ ภายในพื้นที่ที่ตนดูแล แต่ทั้งนี้อำนาจการตัดสินใจและการกำหนดนโยบายต่าง ๆ ยังคงอยู่ที่ส่วนกลาง เพราะตัวองค์กรและบุคลากรตามหลักการแบ่งอำนาจยังคงถือว่าเป็นของส่วนกลาง ซึ่งการกระจายอำนาจในลักษณะนี้มักเกิดขึ้นภายในระบบราชการ โดยการแบ่งเอาภารกิจและอำนาจหน้าที่ออกไปยังองค์กรที่ทำงานอยู่ในพื้นที่ท้องถิ่นเพื่อจัดทำบริการและปกครองพื้นที่นั้น ๆ อย่างมีเอกภาพภายใต้องค์กรเดียว บางครั้งจึงเรียกการกระจายอำนาจในลักษณะนี้ว่า “การกระจายอำนาจทางการบริหาร” (Administrative Decentralization)

4. การกระจายอำนาจภายใต้หลักการมอบอำนาจ (Delegation)

การกระจายอำนาจภายใต้หลักการมอบอำนาจนี้จะมีระดับของการกระจายอำนาจที่ให้อิสระสูงกว่าการแบ่งอำนาจ อีกทั้งการกระจายอำนาจจะเน้นในเชิงของ “ภารกิจหน้าที่” มากกว่า

การย้ำเน้นในเรื่องของ “พื้นที่” ดังเช่นการแบ่งอำนาจ กล่าวคือ การมอบอำนาจเป็นการกระจายอำนาจที่รัฐส่วนกลางอาจมอบอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรกึ่งอิสระ องค์กรมหาชน หรือองค์กรที่จัดทำโครงการเฉพาะกิจต่าง ๆ ที่รัฐบาลได้จัดตั้งขึ้น โดยมีการกำหนดภารกิจเฉพาะที่ชัดเจนในองค์กรเหล่านั้นสามารถที่จะตัดสินใจและใช้อำนาจหน้าที่ภายในขอบเขตของตนได้โดยอิสระ แต่รัฐส่วนกลางก็ยังคงมีอำนาจอยู่เหนือองค์กรเหล่านี้โดยอาศัยมาตรการทางกฎหมายเป็นกรอบในการควบคุมและกำกับบทบาทขององค์กรภายใต้หลักการมอบอำนาจ รวมถึงอำนาจในการจัดตั้งและยุบเลิกองค์กรภายใต้หลักการมอบอำนาจ

5. การกระจายอำนาจภายใต้หลักการโอนอำนาจ (Devolution)

การกระจายอำนาจภายใต้แนวคิดเรื่องการโอนอำนาจ ถือได้ว่าเป็นการกระจายอำนาจที่สะท้อนให้เห็นถึงระดับของการกระจายอำนาจที่กว้างขวางมากที่สุด ทั้งนี้เพราะการกระจายอำนาจในรูปแบบนี้ จะถูกใช้เพื่ออธิบายถึงสถานะที่รัฐส่วนกลางมีการถ่ายโอนหรือยกอำนาจการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ไปยังองค์กรตัวแทนของพื้นที่ ชุมชน หรือท้องถิ่นต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง และองค์กรที่รับการโอนอำนาจนี้จะมีตัวแทนที่ประชาชนภายในพื้นที่นั้น ๆ เลือกเข้ามาเพื่อทำหน้าที่ตัดสินใจและกำหนดนโยบายต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง รวมถึงอำนาจในการตรากฎหมายและออกระเบียบต่าง ๆ เพื่อบังคับใช้ภายในพื้นที่หรือชุมชนของตนได้โดยอิสระ โดยที่ส่วนกลางจะไม่เข้ามาบีบบังคับหรือแทรกแซงการทำงานขององค์กรภายใต้หลักการโอนอำนาจ หรือการแทรกแซงจะเกิดขึ้นก็ต้องเป็นไปอย่างจำกัดมาก ซึ่งโดยมากก็มักจะเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงของประเทศเท่านั้น ดังนั้น จึงมีการเรียกการกระจายอำนาจในลักษณะนี้ว่า “การกระจายอำนาจในทางการเมือง” หรือ “การกระจายอำนาจที่เน้นความเป็นประชาธิปไตย” (Political or Democratic Decentralization) ทั้งนี้ การโอนอำนาจเท่าที่ปรากฏจะมีอยู่ด้วยกัน 2 ระดับ ได้แก่

ระดับที่หนึ่ง การโอนอำนาจในทางการปกครอง (Administrative Devolution) การโอนอำนาจในลักษณะนี้จะสอดคล้องกับการจัดรูปการปกครองท้องถิ่นตามหลัก “การปกครองตนเอง” (Local-self Government) กล่าวคือ จะเป็นหลักการที่เปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นของตนเอง โดยตนเอง และเพื่อตนเอง โดยที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีอิสระเป็นอย่างสูงในการดูแลชีวิตความเป็นอยู่และสามารถจัดทำกิจการต่าง ๆ เพื่อตอบสนองต่อปัญหาและความจำเป็นภายในชุมชนของตนได้อย่างกว้างขวาง อีกทั้งยังมีความเป็นอิสระทั้งในทางการคลังและบุคลากร กล่าวคือ มีทรัพยากรเป็นของตนเองที่จะใช้เพื่อจัดทำกิจการต่าง ๆ ได้อย่างอิสระ

ระดับที่สอง การโอนอำนาจในทางนิติบัญญัติ (Legislative Devolution) การโอนอำนาจในลักษณะนี้ถือได้ว่าเป็นรูปแบบของการกระจายอำนาจขั้นสูงสุดที่เป็นไปภายใต้การจรรูปแบบ

การปกครองในระบบรัฐเดี่ยว (Unitary System) จนมีลักษณะเข้าใกล้กับระบบสหพันธรัฐ (Federal System) กล่าวคือ เป็นการถ่ายโอนอำนาจจากส่วนกลางไปยังพื้นที่หรือท้องถิ่นหนึ่ง ๆ โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนที่ได้รับการโอนอำนาจสามารถที่จะกำหนดชะตากรรมในทางการเมืองได้ด้วยตนเอง (Home Rule) ผ่านการจัดตั้งสถาบันทางการเมืองในรูปแบบ “สภา” (Assembly) ที่เป็นของตนเอง เพื่อทำหน้าที่ออกกฎหมายและกำหนดนโยบายต่างๆ เพื่อบังคับใช้ภายในพื้นที่ของตน แต่ทั้งนี้ สภาที่ได้รับการโอนอำนาจนี้ก็ยังคงถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของรัฐ และไม่มีสิทธิในการใช้อำนาจอธิปไตยร่วมกับรัฐบาลดังเช่นในระบบสหพันธรัฐ

จากรูปแบบการกระจายอำนาจทั้ง 5 ลักษณะ เมื่อเรานำมาใช้ภายใต้บริบทของการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการปกครองท้องถิ่น การกระจายอำนาจจึงควรจะครอบคลุมเฉพาะรูปแบบที่สามถึงรูปแบบที่ห้าเท่านั้น ขณะที่สองรูปแบบแรกควรจะจัดแยกออกไปเนื่องจากว่า การกระจายอำนาจในรูปแบบแรกหรือการกระจายอำนาจโดยจำเป็นหรือโดยปริยายนั้น เป็นการเกิดขึ้นเองในภาคประชาชนมิใช่เป็นผลจากการดำเนินการจัดสรรหรือแบ่งปันอำนาจจากรัฐบาลส่วนกลาง ขณะที่การกระจายอำนาจในลักษณะของการแปรรูปกิจการภาครัฐนั้น ทำยที่สุดแล้วมิได้นำไปสู่สถานะของการกระจายอำนาจที่เป็นจริง เพราะจากบทเรียนที่เกิดขึ้นในประเทศต่าง ๆ การดำเนินการแปรรูปนั้นเป็นแต่เพียง “การโยกย้าย” อำนาจและทรัพยากรซึ่งรวมศูนย์อยู่ที่ส่วนกลางอยู่เดิมไปสู่บริษัทเอกชนขนาดใหญ่ซึ่งก็มีลักษณะรวมศูนย์เช่นกัน ดังนั้น จากความหมายและขอบข่ายโดยกว้าง เมื่อเรากำหนดกรอบการมองโดยอยู่บนฐานคิดเรื่องการบริหารปกครองในพื้นที่ท้องถิ่น ทำให้เห็นได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากหลักการกระจายอำนาจ แต่เนื่องจากการกระจายอำนาจนั้นมีหลายระดับดังที่นำเสนอ นั้นย่อมหมายความว่า ระบบการปกครองท้องถิ่นในประเทศหนึ่งๆ ก็ย่อมมีอำนาจและความเป็นอิสระที่มากน้อยแตกต่างกันออกไป อีกทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นก็มักจะมีลักษณะของการผสมผสานแนวคิดการกระจายอำนาจที่ต่างรูปแบบกัน เช่น ในด้านของอำนาจหน้าที่อาจจะเป็นไปภายใต้หลักการโอนอำนาจ แต่ในด้านของทรัพยากรทางการคลังก็อาจจะเป็นไปภายใต้หลักการหนึ่งก็ได้ หรือในระบบการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นซึ่งถือเป็นทรัพยากรที่สำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ก็อาจจะมีการจัดระบบได้ในหลายลักษณะตามระดับหรือรูปแบบของการกระจายอำนาจที่ต่างกันออกไป (นครินทร์ เมฆไตรรัตน์, 2547, หน้า 13)

ประโยชน์ของการกระจายอำนาจ

ลิจิต ชีรวะคิน (2549, หน้า 17) จำแนกประโยชน์ของการกระจายอำนาจไว้ 3 ประการ คือ

1. เพื่อระบายนความคับคั่งของสาธารณะประโยชน์ต่าง ๆ ที่รวมอยู่เป็นภารกิจของรัฐบาลกลางให้ท้องถิ่นรับผิดชอบ เพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลางให้น้อยลง

2. เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการที่ได้ปฏิบัติในท้องถิ่น และเป็นการฝึกฝนให้ประชาชนเกิดความชำนาญในการปฏิบัติงานในท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

3. เพื่อกระจายการพัฒนาออกไปสู่ท้องถิ่นต่าง ๆ ได้รวดเร็วยิ่งขึ้น อาทิ การจ่ายเงินอุดหนุนเป็นการสมทบเพื่อช่วยร่วมเป็นการพัฒนาท้องถิ่น

ธเนศวร์ เจริญเมือง (2550, หน้า 60-61) กล่าวถึงคุณประโยชน์สำคัญอย่างน้อย 5 ด้านของการกระจายอำนาจ คือ

1. แบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลาง
2. ทำให้ปัญหาในแต่ละท้องถิ่นได้รับการแก้ไขปรับปรุงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามความต้องการของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ
3. ส่งเสริมให้คนแต่ละท้องถิ่นได้แสดงความสามารถพัฒนาบทบาทตนเอง ในการดูแลรับผิดชอบท้องถิ่นของตน
4. เป็นพื้นฐานสำคัญของคนในท้องถิ่นในการก้าวขึ้นไปดูแลแก้ไขปัญหาในระดับชาติ
5. เสริมสร้างความมั่นคงและเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและทั้งประเทศเนื่องจากปัญหาต่าง ๆ ได้รับการแก้ไข สังคมมีความมั่นคงและเจริญก้าวหน้า ประชาชนมีคุณภาพและมีบทบาทในการจัดการดูแลสังคมของตนเอง รูปแบบของการกระจายอำนาจได้ 5 ลักษณะ ได้แก่

5.1 การกระจายอำนาจโดยจำเป็นหรือโดยปริยาย (Decentralization by Default) เกิดจากสภาวะการณ์ที่สถาบันหรือองค์กรของรัฐเกิดความล้มเหลวในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ มีอาจสามารถจะเข้าไปใช้อำนาจหรืออิทธิพลในดินแดนที่ตนปกครองอยู่ได้ และจากสภาวะที่ประชาชนในระดับรากหญ้าเกิดความไม่เชื่อใจในรัฐบาล เหล่านี้ จึงเป็นผลให้ประเทศที่มีภาคประชาสังคมมีความตื่นตัวและเข้มแข็ง จำเป็นต้องลุกขึ้นมาดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อชุมชนของตนด้วยตนเอง โดยที่รัฐบาลเองก็ไม่ได้ตั้งใจให้เกิดขึ้น

5.2 การแปรรูปกิจการของภาครัฐ (Privatization) ได้แก่ การโยกโอน (Handover) กิจการบางอย่างที่เคยจัดทำโดยหน่วยงานของรัฐไปให้ภาคเอกชนเป็นผู้จัดทำแทน เช่น กิจการขนส่งมวลชน กิจการโทรคมนาคม การไฟฟ้า และการประปา เป็นต้น

5.3 การกระจายอำนาจภายใต้หลักการแบ่งอำนาจ (Deconcentration) หมายถึง การแบ่งอำนาจของรัฐบาลกลางไปยังองค์กรในระดับรองที่ออกไปทำงานในพื้นที่นอกศูนย์กลางหรือท้องถิ่น โดยที่องค์กรภายใต้หลักการแบ่งอำนาจนี้จะมีอิสระตามสมควรในการตัดสินใจต่าง ๆ ภายในพื้นที่ที่ตนดูแล แต่ทั้งนี้อำนาจการตัดสินใจและการกำหนดนโยบายต่าง ๆ ยังคงอยู่ที่ส่วนกลาง บางครั้ง จึงเรียกรวมการกระจายอำนาจในลักษณะนี้ว่าการกระจายอำนาจทางการบริหาร (Administration Decentralization)

5.4 การกระจายอำนาจภายใต้หลักการมอบอำนาจ (Delegation) มีระดับของการกระจายอำนาจที่ให้อิสระสูงกว่าการแบ่งอำนาจ การกระจายอำนาจเน้นในเชิง “ภารกิจหน้าที่” มีการกำหนดภารกิจเฉพาะที่ชัดเจนให้องค์กรเหล่านั้นสามารถตัดสินใจและใช้อำนาจหน้าที่ภายในขอบเขตของตนได้โดยอิสระ แต่รัฐส่วนกลางก็ยังคงมีอำนาจอยู่เหนือองค์กรเหล่านี้โดยอาศัยมาตรการทางกฎหมายเป็นกรอบในการควบคุมและกำกับบทบาทขององค์กรภายใต้หลักการมอบอำนาจ รวมถึงอำนาจในการจัดตั้งและยุบเลิกองค์กรภายใต้หลักการมอบอำนาจ

5.5 การกระจายอำนาจภายใต้หลักการโอนอำนาจ (Devolution) ถือเป็นการกระจายอำนาจที่สะท้อนให้เห็นถึงระดับของการกระจายอำนาจที่กว้างขวางมากที่สุด ถูกใช้เพื่ออธิบายถึงสถานะที่รัฐส่วนกลางมีการถ่ายโอนหรือยกอำนาจการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ไปยังองค์กรตัวแทนของพื้นที่ชุมชน หรือท้องถิ่นต่างๆ อย่างกว้างขวาง ส่วนกลางจะไม่เข้ามาบีบบังคับหรือแทรกแซง

การทำงานขององค์กรภายใต้หลักการโอนอำนาจหรือการแทรกแซงจะเกิดขึ้นต้องเป็นไปอย่างจำกัด ดังนั้น จึงมีการเรียกการกระจายอำนาจในลักษณะนี้ ว่าการกระจายอำนาจในทางการเมือง หรือการกระจายอำนาจที่เน้นความเป็นประชาธิปไตย (Political of Democratic Decentralization) ทั้งนี้ การโอนอำนาจเท่าที่ปรากฏมีอยู่ด้วยกันใน 2 ระดับ ได้แก่ ระดับที่หนึ่ง การโอนอำนาจในทางการปกครอง (Administration Devolution) และระดับที่สอง การโอนอำนาจในทางนิติบัญญัติ (Legislative Devolution)

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นหรือการปกครองท้องถิ่น

ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ และสุขุม นวลสกุล (2542, หน้า 433) กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นการจัดระเบียบการปกครองตามหลักการกระจายอำนาจการปกครอง (Decentralization) โดยรัฐหรือรัฐบาลกลางมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการปกครองตนเองและจัดทำบริการสาธารณะบางอย่างเพื่อสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น โดยมีอิสระตามสมควรภายในขอบเขตของกฎหมาย การมอบอำนาจให้ท้องถิ่นนี้ทำให้เกิดสภาพการปกครองตนเอง หรือการปกครองตนเองในท้องถิ่น (Local Self Government)

เอกวิทย์ มณีธร (2552, หน้า 123) ได้ให้ความหมายการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น (Local Government) หมายถึง เป็นการบริหารราชการที่อยู่ในความรับผิดชอบของรัฐบาลในท้องถิ่น หน่วยการปกครองท้องถิ่น หรือหน่วยการบริหารท้องถิ่นรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งมีชื่อเรียกต่างกัน เป็นต้นว่า เทศบาล สุขาภิบาล หรือที่เรียกชื่ออย่างอื่น เช่น เคาน์ตี (Counties) และดิสทริคต์ (District)

ของอังกฤษ คอมมูน (Communes) ของฝรั่งเศส เทศบาล (Municipalities) 3 ระดับ (ซี, โชว, ซอน) ของญี่ปุ่น และองค์การบริหารส่วนจังหวัดของไทย เป็นต้น โดยราชการบริหารส่วนกลางหรือรัฐบาลในส่วนกลางกระจายอำนาจบางส่วนทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนการปกครองและการบริหารให้แก่หน่วยการบริหารท้องถิ่น ทำให้หน่วยการบริหารท้องถิ่นมีการปกครองตนเองในลักษณะที่เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารอย่างเป็นอิสระพอสมควร

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2541 อ้างถึงใน เอกวิทย์ มณีธร, 2552, หน้า 124) ได้สรุปว่า การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น หรือการปกครองท้องถิ่นคือ การปกครองที่รัฐบาลกลางหรือส่วนกลางได้กระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์กรที่มีสิทธิตามกฎหมาย มีพื้นที่และประชากรเป็นของตนเอง ประการสำคัญขององค์กรดังกล่าวจะต้องมีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติอย่างเหมาะสม กระจายอำนาจจากส่วนกลาง มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา การตัดสินใจ การตรวจระบบการทำงานและร่วมกันบูรณะสาธารณณะต่าง ๆ

ประทาน คงฤทธิศึกษาการ (2533 อ้างถึงใน โกวิทย์ พวงงาม, 2549, หน้า 2) กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐและโดยนัยนี้ก็จะเกิดองค์การทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่น โดยคนในท้องถิ่นนั่นเอง องค์กรนี้จัดตั้งและถูกควบคุมโดยรัฐบาล แต่ก็มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง

วิญญู อังคนารักษ์ (2518 อ้างถึงใน สถาบันดำรงราชานุภาพ, 2539, หน้า 14) ได้ให้ความหมายว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองในรูปแบบลักษณะการกระจายอำนาจบางอย่าง ซึ่งรัฐได้มอบหมายให้ท้องถิ่นทำกันเองเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีโอกาสปกครองและบริหารงานท้องถิ่นด้วยตนเอง เพื่อสนองความต้องการส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นนั้นให้งานดำเนินไปอย่างประหยัด มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลตรงกับความต้องการของประชาชน โดยเหตุที่ว่าประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมจะทราบความต้องการท้องถิ่นนั้นๆ ได้ดีกว่าบุคคลอื่น และย่อมมีความผูกพันต่อท้องถิ่นนั้น โดยมีงบประมาณของตนเองและอิสระในการบริหารงานพอสมควร

สรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองของชุมชน เป็นหน่วยการปกครองที่มีอำนาจอิสระตามความเหมาะสม มีขอบเขตพอสมควรเป็นหน่วยการปกครองที่มีสิทธิตามกฎหมาย โดยปกครองตนเองโดยจัดแบ่งเป็นสองฝ่าย คือองค์กรฝ่ายบริหารและองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ

ลักษณะการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นหรือการปกครองท้องถิ่น
 ชัยยุทธ รัตนปทุมวรรณ (2544, หน้า 2-5) ได้สรุปลักษณะการบริหารราชการส่วน
 ท้องถิ่น ไว้ดังนี้

ในระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทย มีการแบ่งลักษณะการบริหารราชการออกเป็น
 สามส่วน คือ การบริหารราชการส่วนกลาง การบริหารราชการส่วนภูมิภาค และการบริหารราชการ
 ส่วนท้องถิ่น

การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น คือ กิจการงานบางประการที่รัฐมอบหมายให้หน่วยงาน
 ส่วนท้องถิ่นรับไปบริหารเอง ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดินปีพุทธศักราช
 2534 มาตรา 69 บัญญัติไว้ว่า “ท้องถิ่นใดที่เห็นสมควรให้ราษฎรมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น
 ให้จัดระเบียบการปกครองเป็นราชการส่วนท้องถิ่น”

ลักษณะของการมอบอำนาจให้ประชาชนปกครองให้ช่วยกันคิดริเริ่มหรือตัดสินใจปัญหา
 ต่าง ๆ เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ส่วนได้ส่วนเสียของตนนี้ เป็นลักษณะของการกระจายอำนาจ
 (Decentralization) ลักษณะนี้ทำให้เกิดมีการปกครองตนเองและความเป็นอิสระในการบริหารงาน
 แต่ก็ยังอยู่ภายใต้การควบคุมกำกับดูแลของรัฐตามสมควร เนื่องจากส่วนท้องถิ่นเป็นงานเพื่อ
 ประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น และมีเจตนาจะให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานให้
 มาก ดังนั้น การจัดรูปแบบองค์กรและบริหารงานต่าง ๆ จึงแตกต่างไปจากการบริหารราชการ
 ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค กล่าวคือรูปแบบของการปกครองท้องถิ่นที่เป็นหลักกว้าง ๆ นั้น
 คล้ายคลึงกับรูปแบบการปกครองประเทศ คือให้มีฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ

องค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่น

คณะกรรมการปรับปรุงระบบการบริหารการปกครองท้องถิ่น ตามคำสั่งสำนัก
 นายกรัฐมนตรี ที่ 262/2535 ลงวันที่ 11 ธันวาคม 2535 ได้กล่าวถึงองค์ประกอบปกครอง
 ท้องถิ่นไว้ ดังนี้

1. เป็นองค์กรที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล และทบวงการเมือง
2. มีสภาและผู้บริหารระดับท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้ง ตามหลักการที่บัญญัติไว้ใน
 กฎหมายรัฐธรรมนูญ
3. มีอิสระในการปกครองตนเอง
4. มีเขตการปกครองที่ชัดเจนและเหมาะสม
5. มีงบประมาณ รายได้เป็นของตนเองอย่างเพียงพอ
6. มีบุคลากรปฏิบัติงานของตนเอง
7. มีอำนาจหน้าที่ที่เหมาะสมต่อการให้บริการ

8. มีอำนาจออกข้อบังคับเป็นกฎหมายของท้องถิ่นภายใต้ขอบเขตของกฎหมายแม่บท
9. มีความสัมพันธ์กับส่วนกลางในฐานะเป็นหน่วยระดับรองของรัฐ

อุทัย หิรัญโต (2523 อ้างถึงใน โกวิทช์ พวงงาม, 2544, หน้า 22-24) กล่าวว่าระบบการปกครองท้องถิ่นจะต้องประกอบด้วย องค์ประกอบ 8 ประการ คือ

1. สถานะตามกฎหมาย (Legal Status) หมายความว่า หากประเทศใดกำหนดเรื่องการปกครองท้องถิ่นไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศ การปกครองท้องถิ่นในประเทศนั้นจะมีความเข้มแข็งกว่าการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งโดยกฎหมายอื่น เพราะข้อความที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนั้น เป็นการแสดงให้เห็นว่าประเทศนั้นมีนโยบายที่จะกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

2. พื้นที่และระดับ (Area and Level) ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นมีหลายประการ เช่น ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ และความสำนึกในการปกครองตนเองของประชาชน จึงได้มีกฎเกณฑ์ที่จะกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 2 ระดับ คือ หน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็กและขนาดใหญ่ สำหรับขนาดของพื้นที่จากการศึกษาขององค์การสหประชาชาติ (FAO) องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม (UNESCO) องค์การอนามัยโลก (WHO) และสำนักกิจการสังคม (Bureau of Social Affair) ได้ให้ความเห็นว่าหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่สามารถให้บริการและบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพได้ ควรมีประชากรประมาณ 50,000 คน แต่ก็ยังมีปัจจัยอื่นที่จะต้องพิจารณาด้วย เช่น ประสิทธิภาพในการบริหาร รายได้ และบุคลากร เป็นต้น

3. การกระจายอำนาจและหน้าที่ การที่จะกำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ที่มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองและการปกครองของรัฐบาลเป็นสำคัญ

4. องค์การนิติบุคคล จัดตั้งขึ้น โดยผลแห่งกฎหมายแยกจากรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลแห่งชาติ มีขอบเขตปกครองที่แน่นอน มีอำนาจในการกำหนดเป้าหมาย ออกกฎข้อบังคับ ควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายนั้น ๆ

5. การเลือกตั้ง สมาชิกองค์การหรือคณะผู้บริหารจะต้องได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ทั้งหมดหรือบางส่วนเพื่อแสดงถึงการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน โดยเลือกผู้บริหารท้องถิ่นตนเอง

6. อิสระในการปกครองตนเอง ในการปฏิบัติกิจการภายในขอบเขตของกฎหมาย โดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลาง และไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชาของหน่วยงานทางราชการ

7. งบประมาณของตนเองมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ การจัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

8. การควบคุมดูแลของรัฐ เมื่อได้รับการจัดตั้งขึ้นแล้วยังคงอยู่ในการกำกับดูแลจากรัฐ เพื่อประโยชน์และความมั่นคงของรัฐและประชาชนโดยส่วนร่วม โดยการมีอิสระเต็มที่ที่จะคง หมายถึงเฉพาะอิสระในการดำเนินการเท่านั้นเพราะมีฉะนั้นแล้วท้องถิ่นจะกลายเป็นรัฐอธิปไตย รัฐจึงต้องสงวนอำนาจในการควบคุมดูแลอยู่

การปกครองท้องถิ่นกำหนดขึ้นบนพื้นฐานทฤษฎีการกระจายอำนาจและอุดมการณ์ ประชาธิปไตย ซึ่งมุ่งเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองและกิจกรรมการปกครองตนเองในระดับหนึ่ง ซึ่งจะเห็นได้จากลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่น ที่เน้นการมีอำนาจอิสระในการปกครองตนเอง มีการเลือกตั้ง มีองค์การหรือสถาบันที่จำเป็นในการปกครองตนเอง และที่สำคัญก็คือประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างกว้างขวาง

รูปแบบการบริหารราชการท้องถิ่นไทย

การปกครองท้องถิ่นนั้น เป็นที่เข้าใจว่า การจะบังเกิดผลดีหรือประโยชน์อย่างแท้จริงในการปกครองตนเอง นั้นจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้มีส่วนร่วมในทางการเมืองอย่างแท้จริง รูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ ทุกประเทศก็จะคำนึงถึงสภาพท้องถิ่นหรือสภาพของชุมชน เป็นหลัก

กรมการปกครอง (2542, หน้า 25) ได้เสนอรูปแบบการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นของไทยในปัจจุบันมีอยู่ 5 รูปแบบ ได้แก่

1. องค์การบริหารส่วนจังหวัด
2. เทศบาล
3. องค์การบริหารส่วนตำบล
4. กรุงเทพมหานคร
5. เมืองพัทยา

จากแนวคิดการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นข้างต้น ผู้วิจัยสรุปมาใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ

1. การปกครองท้องถิ่น เป็นการปกครองซึ่งรัฐกระจายอำนาจในการปกครองท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง หรือหลาย ๆ ท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการภายในขอบเขตกิจกรรมที่รัฐมอบหมายให้กระทำได้ ซึ่งจะต้องมีประชาชนเข้าร่วมดำเนินการไม่ว่าในฐานะผู้ปกครองท้องถิ่น ผู้เลือกตั้งแทนเข้ามาปกครอง ผู้กำหนด เสนอแนะนโยบาย ผู้ควบคุม หรือผู้เข้าร่วมในรูปแบบอื่น เพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนได้ตระหนักถึงทรัพยากรในท้องถิ่น โดยใช้อย่างประหยัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. การกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่นมีเหตุผลและสาเหตุที่สำคัญ ดังนี้

2.1 เหตุผลทางกายภาพหรือลักษณะทางภูมิศาสตร์ ยิ่งประเทศมีขนาดกว้างใหญ่และภูมิประเทศเป็นอุปสรรคขัดขวางการเดินทาง หรือมีการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานในการคมนาคมต่ำ เช่น ถนนหนทางต่าง ๆ ยังไม่ดี รัฐบาลย่อมไม่สามารถจัดบริการจากส่วนกลางให้แก่ชุมชนท้องถิ่นโดยตรงได้อย่างเต็มที่ จึงจำเป็นต้องกระจายอำนาจปกครองให้ท้องถิ่นดำเนินการได้ด้วยตนเอง

2.2 เหตุผลทางด้านวัฒนธรรมและประชากร สังคมระดับประเทศมักประกอบด้วยชุมชนย่อยๆ มีศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี ลักษณะเชื้อชาติและจิตตคติความต้องการผิดแผกแตกต่างกันออกไป ถึงแม้ว่าชุมชนเหล่านี้จะอยู่ร่วมกันยอมรับแนวทางการปกครองร่วมกันก็ตาม แต่รัฐบาลก็ยอมรับว่าชุมชนเหล่านี้มีความแตกต่างกัน ไม่อาจกำหนดกฎเกณฑ์ที่กว้าง ๆ หรือจัดบริการที่ตอบสนองความต้องการของแต่ละชุมชนได้โดยทั่วถึง จึงจำเป็นต้องให้ชุมชนท้องถิ่นเหล่านี้มีอำนาจปกครองตนเองได้ตามความจำเป็น

2.3 เหตุผลทางการบริหาร การที่รัฐบาลจะรวมอำนาจสู่ศูนย์กลางและดำเนินกิจกรรมเองเสียทุกอย่างนั้น ย่อมก่อให้เกิดความรู้เสถียรภาพ เช่นถ้ารัฐบาลกลางต้องรับผิดชอบตัดสินใจเองทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเรื่องเล็กแค่ไหนก็ตามย่อมมีผลเสีย คือไม่มีเวลาเผชิญปัญหาใหญ่ที่ต้องตัดสินใจอย่างรอบคอบได้จึงย่อมจะก่อความไม่พอใจทั้งจากฝ่ายผู้ปฏิบัติและประชาชน ดังนั้นการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นจึงเป็นเหตุผลความจำเป็นทางการบริหาร

2.4 เหตุผลทางด้านความต้องการของประชาชน เหตุผลข้อนี้หมายความว่ารัฐบาลกลางย่อมไม่สามารถตระหนักถึงข้อเท็จจริงปัญหาและความต้องการของชุมชนในแต่ละท้องถิ่นได้ด้วยเหตุนี้ การกระจายอำนาจการปกครองให้ท้องถิ่นดำเนินการแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการเฉพาะเรื่องของตนจึงเป็นสิ่งจำเป็น

การปกครองท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คือ หน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มีฐานะเป็นนิติบุคคลและราชการส่วนท้องถิ่น จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ปีพุทธศักราช 2537 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 2 มีนาคม 2538 (โกวิท พวงงาม, 2544, หน้า 170) การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นเป็นผลจากกระแสของความต้องการที่จะปฏิรูปการเมืองและการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลมีความสำคัญต่อท้องถิ่นเป็นอย่างมาก เพราะเป็นองค์กรส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดเล็กที่สุด และใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด โดยเฉพาะประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ชนบท องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นราชการส่วนท้องถิ่น

ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนในระดับตำบล หมู่บ้าน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย

ความเป็นมาขององค์การบริหารส่วนตำบล

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ (2547, หน้า 4-7) ได้เสนอในสารานุกรมการปกครองท้องถิ่นไทยเรื่อง องค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.) ว่าก่อนมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลปีพุทธศักราช 2537 ประเทศไทยมีการจัดระเบียบการบริหารราชการในระดับตำบล 3 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 คณะกรรมการตำบลและสภาตำบลตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 222/2499 โดยคณะกรรมการตำบลประกอบด้วย กำหนดท้องที่ ผู้ใหญ่บ้านทุกคนในตำบล แพทย์ประจำตำบล ครูประจำตำบล ในตำบลนั้นคนหนึ่ง ราษฎรผู้ทรงคุณวุฒิในตำบลนั้น ไม่น้อยกว่า 2 คน และให้มีข้าราชการที่ปฏิบัติงานในตำบลนั้นเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย ส่วนสภาตำบลประกอบด้วยสมาชิกสภาตำบลซึ่งมาจากราษฎรผู้มียุทธสมบัติเช่นเดียวกับผู้สมัครรับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้าน จำนวนหมู่บ้านละ 2 คน

รูปแบบที่ 2 องค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ.2499 โดยองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วย สภาตำบลและคณะกรรมการตำบล ซึ่งสภาตำบลประกอบด้วยสมาชิกที่ประชาชนในหมู่บ้านเลือกตั้งหมู่บ้านละ 1 คน และกำหนดและผู้ใหญ่บ้านทุกคนเป็นสมาชิกสภาตำบล โดยตำแหน่ง คณะกรรมการตำบลประกอบด้วย กำหนดตำบลท้องที่เป็นประธาน ผู้ใหญ่บ้านทุกคนในตำบล แพทย์ประจำตำบล และกรรมการอื่น ซึ่งนายอำเภอแต่งตั้งจากครูใหญ่โรงเรียนในตำบลหรือผู้ทรงคุณวุฒิอื่นจำนวนไม่เกิน 5 คน

รูปแบบที่ 3 สภาตำบลตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 275/2509 เป็นการบริหารรูปแบบคณะกรรมการสภาตำบล ประกอบด้วย กำหนด ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้านในตำบลและแพทย์ประจำตำบลเป็นกรรมการสภาตำบล โดยตำแหน่ง นอกจากนี้ยังประกอบด้วยครูประจำตำบลในตำบลนั้น 1 คนซึ่งนายอำเภอคัดเลือก 1 คน เป็นกรรมการสภาตำบล และราษฎรผู้ทรงคุณวุฒิหมู่บ้านละ 1 คน ซึ่งราษฎรในหมู่บ้านเลือกตั้ง เป็นกรรมการสภาตำบล โดยกำหนดเป็นประธานกรรมการสภาตำบล โดยตำแหน่งและมีรองประธานกรรมการสภาตำบล 1 คนซึ่งคณะกรรมการสภาตำบลคัดเลือกจากกรรมการด้วยกัน ในการบริหารสภาตำบลยังมีเลขานุการ 1 คนซึ่งคณะกรรมการสภาตำบลเลือกตั้งกันขึ้นมาหรือจากบุคคลภายนอกและมีที่ปรึกษาคือพัฒนากรประจำตำบลนั้น

ต่อมาในปี 2515 องค์การบริหารส่วนตำบลได้ถูกยุบเลิกไปโดยประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 326 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 แต่ยังคงประกาศคณะปฏิวัติดังกล่าวยังคงให้มีสภาตำบลต่อไปจนในปี 2535 จากเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ กระแสการปฏิรูปการเมืองก่อตัวขึ้นในปี 2537 จึงได้มีการ

ตราพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ปีพุทธศักราช 2537 บังคับใช้สาระสำคัญของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเป็นการยกฐานะสภาตำบลที่มีรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาแล้วติดต่อกัน 3 ปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 150,000 บาท สามารถจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้โดยจัดทำเป็นประกาศกระทรวงมหาดไทย และประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา ในประกาศให้ระบุชื่อและเขต ขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ด้วย ต่อมาได้มีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัตินี้มาจนถึงฉบับที่ 6 ปีพุทธศักราช 2552

โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2547, หน้า 12) มาตรา 43 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีฐานะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่มีโครงสร้างเป็นไปตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ โดยโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลปีพุทธศักราช 2537 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 6 ปีพุทธศักราช 2552 ประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งมีสมาชิกสภาจากการเลือกตั้งของประชาชน และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นแยกจากสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยโครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งประกอบด้วย สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งมาจากการเลือกตั้งหมู่บ้านละ 2 คน ในกรณีที่องค์การบริหารส่วนตำบลใดมี 1 หมู่บ้านให้หมู่บ้านนั้นเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 6 คนและในกรณีที่องค์การบริหารส่วนตำบลใดมี 2 หมู่บ้านให้องค์การบริหารส่วนตำบลนั้นมีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหมู่บ้านละ 3 คน สภาองค์การบริหารส่วนตำบลให้มีวาระ 4 ปีนับแต่วันเลือกตั้ง

คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

1. มีชื่อในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรในหมู่บ้านของตำบลที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกัน ไม่น้อยกว่าหนึ่งปีจนถึงวันรับสมัครเลือกตั้ง
2. ไม่เป็นผู้มีพฤติกรรมในทางทุจริตหรือพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาตำบล สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น หรือที่ปรึกษา หรือเลขานุการของผู้บริหารท้องถิ่น เพราะเหตุที่มีส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาหรือกิจการที่กระทำกับสภาตำบลหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังไม่ถึงห้าปีนับถึงวันรับสมัครเลือกตั้ง

3. มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามประการอื่นตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

สมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสิ้นสุดลงตามมาตรา 47 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ปีพุทธศักราช 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 6 ปีพุทธศักราช 2552 โดย

1. ถึงคราวออกตามอายุของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือมีการยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

2. ตาย

3. ลาออก โดยยื่นหนังสือลาออกต่อนายอำเภอ

4. ขาดประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสามครั้งติดต่อกัน โดยไม่มีเหตุอันสมควร

5. มิได้อยู่ประจำในหมู่บ้านที่ได้รับเลือกตั้งเป็นระยะเวลาติดต่อกันเกินหกเดือน

6. เป็นผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาที่องค์การบริหารส่วนตำบลนั้นเป็นคู่สัญญาหรือในกิจการที่กระทำให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลนั้นหรือที่องค์การบริหารส่วนตำบลนั้นจะกระทำ

7. ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 47 ทวิ

8. สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง โดยเห็นว่ามีความประพฤติในทางที่จะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียหรือก่อความไม่สงบเรียบร้อยแก่องค์การบริหารส่วนตำบลหรือกระทำการอันเสื่อมเสียประโยชน์ของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน ไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมดเท่าที่มีอยู่เข้าชื่อเสนอให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณา และมีมติดังกล่าวต้องมีคะแนนเสียง ไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ทั้งนี้ ถ้าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลผู้นั้นมิได้อุทธรณ์หรือโต้แย้งมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลภายในกำหนดเวลาอุทธรณ์หรือโต้แย้งให้สมาชิกภาพสิ้นสุดลงนับแต่วันที่ครบระยะเวลาอุทธรณ์หรือโต้แย้งดังกล่าว

ในกรณีที่สมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลผู้ใดสิ้นสุดลงตาม (8) ผู้นั้นอาจอุทธรณ์หรือโต้แย้งมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลไปยังนายอำเภอได้ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รับทราบมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยระบุข้ออุทธรณ์หรือข้อโต้แย้งและข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายประกอบด้วย และให้นายอำเภอสอบสวนและวินิจฉัยให้

เสร็จสิ้นภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำอุทธรณ์หรือโต้แย้ง คำวินิจฉัยของนายอำเภอให้เป็นที่สุด

9. ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีจำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มาลงคะแนนเสียง เห็นว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลผู้ใดไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไปตามกฎหมายว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

เมื่อมีข้อสงสัยเกี่ยวกับสมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลผู้ใดสิ้นสุดลงตามข้อ 4, 5, 6 หรือ 7 ให้นายอำเภอสอบสวนและวินิจฉัยโดยเร็ว คำวินิจฉัยของนายอำเภอให้เป็นที่สุด ในกรณีที่สมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสิ้นสุดลงตามข้อ 9 พร้อมกันทั้งหมด ให้ถือว่าเป็นการยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

สภาองค์การบริหารส่วนตำบลให้มีประธานสภาและรองประธานสภา 1 คน ซึ่งเลือกมาจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแล้วให้นายอำเภอแต่งตั้งประธานและรองประธานสภาตำบลตามมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ตามมาตรา 46 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พุทธศักราช 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 6 พุทธศักราช 2552 กล่าวคือ

1. ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล

2. พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบล ร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

3. ควบคุมการปฏิบัติงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมายนโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลทำหน้าที่เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถแต่งตั้งผู้ช่วยดำเนินการได้โดยสามารถแต่งตั้งบุคคลที่ไม่ใช่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลได้ไม่เกิน 2 คนและสามารถแต่งตั้งเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลได้ไม่เกิน 1 คน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง (นครินทร์ เมฆไตรรัตน์, 2547, หน้า 4-7)

คุณสมบัติของผู้ที่จะสมัครเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล
 ผู้ที่จะสมัครเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะ
 ต้องห้าม ดังนี้

1. มีอายุไม่ต่ำกว่า 30 ปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง
2. สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า หรือเคยเป็นสมาชิก
 สภาตำบล สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกรัฐสภา
3. ไม่เป็นผู้มีพฤติกรรมในทางทุจริตหรือพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาตำบล สมาชิกสภา
 ท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่นหรือเลขานุการหรือที่
 ปรึกษาของผู้บริหารท้องถิ่น เพราะเหตุที่มีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาหรือ
 กิจการที่กระทำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่ถึงห้าปีนับถึงวันรับสมัครเลือกตั้ง
4. มีคุณสมบัติที่ไม่ขัดต่อกฎหมายเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น
 นายกองค์การบริหารส่วนตำบลพ้นจากตำแหน่งเมื่อ
 1. ถึงคราวออกตามวาระ
 2. ตาย
 3. ลาออก โดยยื่นหนังสือลาออกต่อนายอำเภอ
 4. ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 58/1 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบล
 และองค์การบริหารส่วนตำบล ปีพุทธศักราช 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง ฉบับที่ 6 ปีพุทธศักราช
 2552 คือ
 - 4.1 มีอายุต่ำกว่าสามสิบปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง
 - 4.2 สำเร็จการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า หรือยกเว้นเคยเป็น
 สมาชิกสภาตำบล สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกรัฐสภา
 - 4.3 เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมในทางทุจริตหรือพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาตำบล สมาชิก
 สภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่นหรือเลขานุการหรือที่
 ปรึกษาของผู้บริหารท้องถิ่น เพราะเหตุที่มีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาหรือ
 กิจการที่กระทำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่ถึงห้าปีนับถึงวันรับสมัครเลือกตั้ง
5. กระทำการฝ่าฝืนมาตรา 64/2 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วน
 ตำบล ปีพุทธศักราช 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 6 ปีพุทธศักราช 2552 คือ
 - 5.1 ดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติหน้าที่อื่นใดในส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือ
 รัฐวิสาหกิจ เว้นแต่ตำแหน่งที่ดำรงตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

5.2 รับเงินหรือประโยชน์ใด ๆ เป็นพิเศษจากส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือ รัฐวิสาหกิจนอกเหนือไปจากที่ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ปฏิบัติกับบุคคลใน ธุรกิจการงานตามปกติ

5.3 เป็นผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาที่องค์การบริหารส่วน ตำบลนั้นเป็นคู่สัญญาหรือในกิจการที่กระทำให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลนั้น หรือที่องค์การบริหารส่วนตำบลนั้นจะกระทำ

บทบัญญัติมาตรานี้มิให้ใช้บังคับกับกรณีที่บุคคลดังกล่าวตามวรรคหนึ่งได้รับเบี้ยหวัด บำเหน็จบำนาญ หรือเงินปีพระบรมวงศานุวงศ์ หรือเงินอื่นใดในลักษณะเดียวกันและมีให้ใช้บังคับ กับกรณีที่บุคคลดังกล่าวตามวรรคหนึ่งรับเงินตอบแทนค่าเบี้ยประชุมหรือเงินอื่นใดเนื่องจากการ ดำรงตำแหน่งกรรมการของรัฐสภา สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือสภาท้องถิ่นอื่น หรือกรรมการที่มีกฎหมายบัญญัติให้เป็น โดยตำแหน่ง

6. ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา 87/1 วรรคห้า หรือมาตรา 92 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ปีพุทธศักราช 2537 และที่แก้ไข เพิ่มเติมถึง ฉบับที่ 6 ปีพุทธศักราช 2552 คือ

6.1 การพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา 87/1 คือการที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ ยอมรับร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมซึ่ง แก้ไขเพิ่มเติม โดยคณะกรรมการที่นายอำเภอแต่งตั้ง เพื่อพิจารณาหาข้อยุติความขัดแย้งจากกรณีที่ สภาองค์การบริหารส่วนตำบลไม่รับหลักการหรือไม่เห็นชอบกับร่างข้อบัญญัติงบประมาณที่เสนอ โดยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในครั้งแรก เสนอต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อ พิจารณาใหม่ภายใน 7 วันนับแต่ได้รับร่างข้อบัญญัติจากนายอำเภอกรณีนี้ให้นายอำเภอรายงาน ต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อสั่งให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลพ้นจากตำแหน่ง

6.2 การพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา 92 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหาร ส่วนตำบล ปีพุทธศักราช 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง ฉบับที่ 6 ปีพุทธศักราช 2552 คือ นายอำเภอสอบสวนแล้วปรากฏว่ากระทำการฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อย หรือสวัสดิภาพของ ประชาชนของประชาชนหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามหรือปฏิบัติไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่จริง กรณี นี้ นายอำเภอสามารถเสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลพ้นจาก ตำแหน่งได้

7. ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

8. ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลมีจำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มาลงคะแนนเสียงเห็นว่านายกองค์การบริหารส่วนตำบลไม่สมควร

ดำรงตำแหน่งต่อไปตามกฎหมายว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

เมื่อมีข้อสงสัยเกี่ยวกับความเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสิ้นสุดลงตาม ข้อ 4 หรือ ข้อ 5 ให้นายอำเภอสอบสวนและวินิจฉัยโดยเร็ว คำวินิจฉัยของนายอำเภอให้เป็นที่สุด

ในระหว่างที่ไม่มีนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติหน้าที่ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเท่าที่จำเป็นได้เป็นการชั่วคราวจนถึงวันประกาศผลการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

หน้าที่ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. ก่อนเข้ารับหน้าที่ต้องแถลงนโยบายต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโดยไม่มีการลงมติ หากไม่สามารถดำเนินการได้ให้ทำเป็นหนังสือแจ้งต่อสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทุกคนและจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานตามที่ได้แถลงไว้ต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นประจำทุกปี

2. อำนาจหน้าที่ตามมาตรา 59 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ปีพุทธศักราช 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 6 ปีพุทธศักราช 2552 กำหนดไว้ ดังนี้

2.1 กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

2.2 สั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล

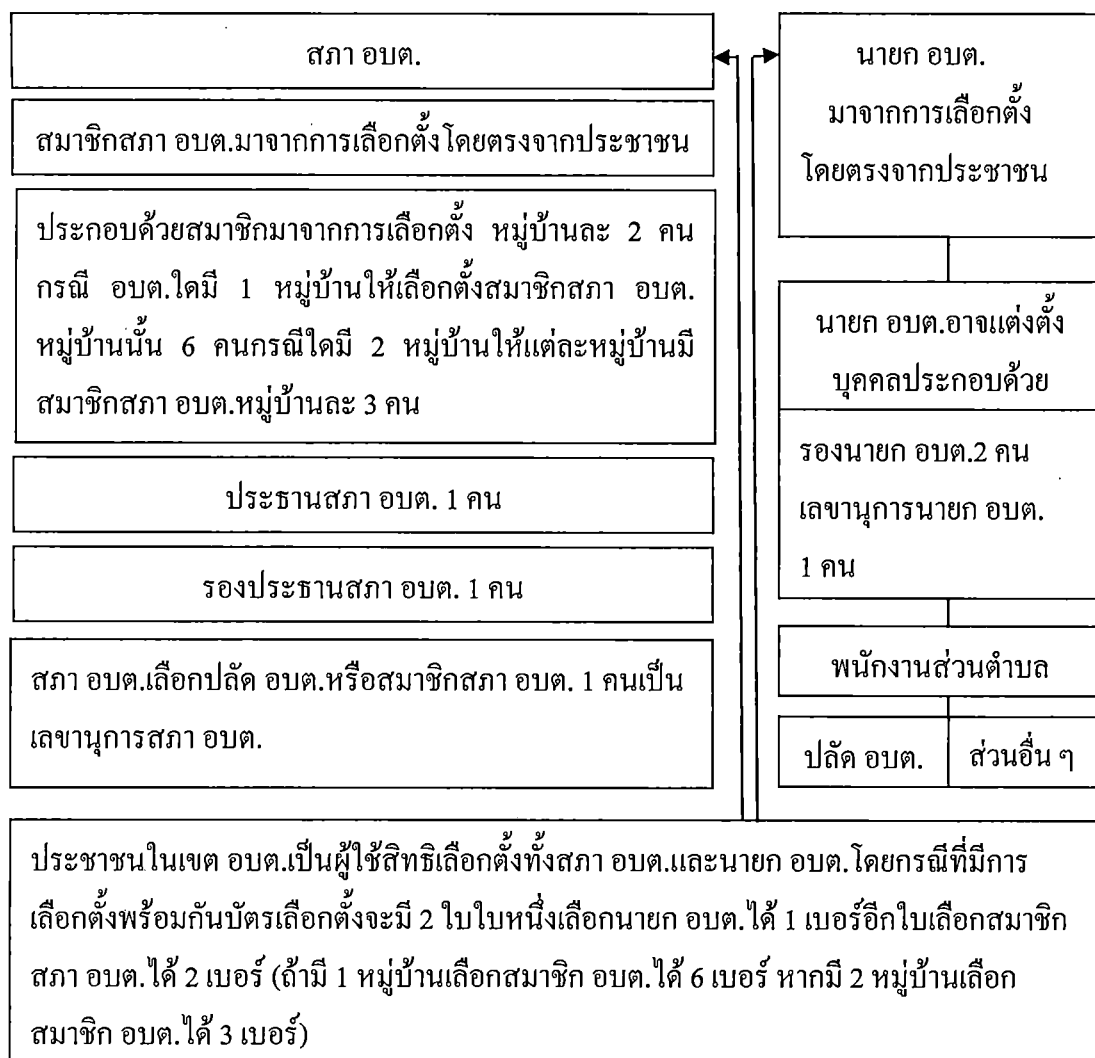
2.3 แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

2.4 วางระเบียบเพื่อให้งานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

2.5 รักษาการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล

2.6 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น

3. ควบคุมและรับผิดชอบราชการองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งปวงและเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ และลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล นายกองค์การบริหารส่วนตำบลรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหรือผู้ที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมอบหมายมีสิทธิเข้าประชุมสภา และมีสิทธิแถลงข้อเท็จจริงตลอดจนแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่ที่ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน รายละเอียดดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โครงสร้าง ที่มาของคณะบุคคลในองค์การบริหารส่วนตำบล

หน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2546, หน้า 22-23)

1. หน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ปีพุทธศักราช 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 6 ปีพุทธศักราช 2552 ดังนี้
 - 1.1 หน้าที่ที่ต้องทำตามมาตรา 66 และมาตรา 67 มีดังนี้
 - 1.1.1 จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
 - 1.1.2 รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัด มูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
 - 1.1.3 ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ

- 1.1.4 ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 1.1.5 ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- 1.1.6 ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- 1.1.7 คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 1.1.8 บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของ

ท้องถิ่น

1.1.9 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

1.2 หน้าที่ที่อาจทำตามมาตรา 68 มีดังนี้

- 1.2.1 ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร
- 1.2.2 ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- 1.2.3 ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
- 1.2.4 ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุมการกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและ

สวนสาธารณะ

- 1.2.5 ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
- 1.2.6 ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
- 1.2.7 บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
- 1.2.8 การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
- 1.2.9 หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 1.2.10 ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
- 1.2.11 กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
- 1.2.12 การท่องเที่ยว
- 1.2.13 การผังเมือง

2. หน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีพุทธศักราช 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 2 ปีพุทธศักราช 2549 มาตรา 16 กำหนดให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ดังนี้

- 2.1 การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
- 2.2 การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ

- 2.3 การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ
- 2.4 การสาธารณสุขปโภคและการก่อสร้างอื่น ๆ
- 2.5 การสาธารณสุขการ
- 2.6 การส่งเสริม การฝึก และประกอบอาชีพ
- 2.7 การพาณิชย์ และการส่งเสริมการลงทุน
- 2.8 การส่งเสริมการท่องเที่ยว
- 2.9 การจัดการศึกษา
- 2.10 การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และ

ผู้ด้อยโอกาส

- 2.11 การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดี
ของท้องถิ่น

- 2.12 การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
- 2.13 การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
- 2.14 การส่งเสริมกีฬา
- 2.15 การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน
- 2.16 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
- 2.17 การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
- 2.18 การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย
- 2.19 การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล
- 2.20 การจัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน
- 2.21 การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
- 2.22 การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์
- 2.23 การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัย

โรงแรมสรรพ และสาธารณสุขสถานอื่น ๆ

- 2.24 การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- 2.25 การผังเมือง
- 2.26 การขนส่งและการวิศวกรรมจราจร
- 2.27 การดูแลรักษาที่สาธารณะ
- 2.28 การควบคุมอาคาร

2.29 การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

2.30 การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

2.31 กิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

แนวคิดในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ความหมายของการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น

กรมการปกครอง (2542, หน้า 4)ให้ความหมายของการวางแผน หมายถึง การกำหนดและตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะดำเนินงานอะไร ที่ไหน อย่างไร เมื่อใดและใครเป็นผู้ดำเนินงานหรือรับผิดชอบ โดยมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายเพื่อการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม โครงสร้างพื้นฐาน และการเมืองการบริหาร ทั้งนี้ โดยการนำปัญหาความต้องการ นโยบายหรือคำสั่งและศักยภาพมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการแก้ไขปัญหา สนองความต้องการของนโยบายและพัฒนาศักยภาพแล้วจึงกำหนดออกมาในรูปของแผนงานและโครงการเพื่อพัฒนาปรับปรุงแก้ไขสภาพต่าง ๆ ให้ดีขึ้น

ธงชัย สันติวงษ์ (2540, หน้า 1-2, 31)กล่าวไว้ว่าการวางแผนเป็นข้อที่ได้รับความสนใจมากที่สุดใในวงการนักบริหารมืออาชีพ การวางแผนเป็นกระบวนการซึ่งบุคคลหรือองค์การทำการตัดสินใจไว้ล่วงหน้าเกี่ยวกับงานบางอย่างที่จะกระทำในอนาคต กระบวนการดังกล่าวจะประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ที่เป็นชุดกิจกรรมต่อเนื่องกัน

จากที่กล่าวมาสรุปว่า การวางแผนหมายถึง ความพยายามที่เป็นระบบ (Systematic Attempt) เพื่อตัดสินใจล่วงหน้าเลือกแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดสำหรับอนาคตเพื่อให้บุคคลหรือองค์การบรรลุผลที่ปรารถนา

ความสำคัญของการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2547, หน้า 4-5) ได้เสนอความสำคัญของการวางแผนไว้ 5 ประการคือ

1. เป็นการลดความไม่แน่นอนและปัญหาความยุ่งยากซับซ้อนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งนี้เพราะการวางแผนเป็นการจัดโอกาสทางการจัดการให้ผู้วางแผนมีสายตากว้างไกล มองเหตุการณ์ต่าง ๆ ในอนาคตที่อาจเกิดขึ้น เช่น การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี ปัญหา ความต้องการของประชาชนในสังคมนั้น

2. เกิดการยอมรับแนวความคิดใหม่เนื่องจากปรัชญาของการวางแผนยืดหยุ่นและยอมรับเรื่องการเปลี่ยนแปลง ไม่มีสิ่งใดอยู่อย่างนิรันดรจึงทำให้มีการยอมรับแนวความคิดเชิงระบบเข้ามาใช้ในองค์กร

3. การดำเนินการขององค์การบรรลุถึงเป้าหมายที่ประสงค์ทั้งนี้เพราะการวางแผนเป็นงานที่ต้องกระทำเป็นจุดเริ่มแรกของทุกฝ่ายในองค์กร

4. เป็นการลดความสูญเปล่าของหน่วยงานที่ซ้ำซ้อน เพราะการวางแผนทำให้มองเห็นภาพรวมขององค์กรที่ชัดเจนและยังเป็นการอำนวยความสะดวกในการจัดระเบียบขององค์กรให้มีความเหมาะสมกับลักษณะงานมากยิ่งขึ้น

5. ทำให้เกิดความแจ่มชัดในการดำเนินงานเนื่องจากการวางแผนเป็นการกระทำโดยอาศัยทฤษฎีหลักการ และงานวิจัยต่าง ๆ มาเป็นตัวกำหนดจุดมุ่งหมายและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในอนาคตอย่างเหมาะสม

กระบวนการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น

กรมการปกครอง (2542, หน้า 2-3) ได้ระบุนองค์ประกอบของการวางแผนที่สำคัญไว้ 7 ประการ ประกอบด้วย

1. การวางแผนเป็นกระบวนการ (Planning the Process) หมายความว่า การวางแผนเป็นกิจกรรมต่อเนื่องที่ต้องการกระทำติดต่อกันไปเป็นระยะ ๆ โดยไม่ขาดตอนหรือหยุดนิ่ง ทั้งนี้เพราะแผนจะต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้กระบวนการยังหมายถึงการผสมกันอย่าง ได้สัดส่วนขององค์ประกอบต่างๆที่เป็นปัจจัยนำเข้าของระบบเกิดปฏิริยาจนทำให้บรรลุเป้าหมาย

2. การเตรียมการ หมายถึงการเตรียมข้อมูลบุคลากรตลอดจนทรัพยากรต่าง ๆ สำหรับการวางแผนและการปฏิบัติตามแผน

3. ชุด (a Set) คำว่า Set ในที่นี้หมายถึงชุดของข้อมูลที่ใช้ในการประกอบการตัดสินใจ ทั้งนี้เพราะการวางแผนไม่อาจตัดสินใจด้วยข้อมูลชุดใดชุดหนึ่งได้แต่จะต้องอาศัยข้อมูลเป็นชุดเพื่อศึกษาให้ครบถ้วน

4. การตัดสินใจเพื่อการกระทำ (of Decisions for Action) หมายถึงการวางแผนต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติด้วย

5. ในอนาคต หมายความว่า การวางแผนเป็นการคาดการณ์และเครื่องมือในการคาดหวังอนาคตที่แม่นยำจริง ๆ

6. เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ หมายความว่า การวางแผนจะต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายไว้อย่างชัดเจน

7. โดยวิธีที่ดีที่สุด หมายความว่า การวางแผนจะต้องมุ่งหาทางเลือกที่จะกระทำทำให้แผนนั้นบรรลุเป้าหมาย โดยวิธีที่ง่ายใช้ทรัพยากรน้อยและเวลาน้อยที่สุด

ประโยชน์ของการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2546, หน้า 7-8) กล่าวถึงประโยชน์ของการวางแผนที่ดีย่อมส่งผลให้เกิดประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. บรรลุจุดมุ่งหมาย หมายความว่า การวางแผนทุกครั้งจะมีจุดหมายปลายทางเพื่อให้องค์การบริหารท้องถิ่นที่กำหนดไว้

2. ประหยัด การวางแผนเกี่ยวข้องกับ การใช้สติปัญญาเพื่อคิดวิธีการให้องค์การบริหารท้องถิ่น ประสิทธิภาพเป็นการทำให้งานในฝ่ายต่าง ๆ

3. ลดความไม่แน่นอน การวางแผนช่วยลดความไม่แน่นอนในอนาคตลงเพราะการวางแผนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการคาดเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

4. เป็นเกณฑ์ในการควบคุม การวางแผนช่วยให้ผู้บริหารได้กำหนดหน้าที่การควบคุมขึ้น ทั้งนี้เพราะการวางแผนและการควบคุมเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออก เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการคู่กันอาศัยซึ่งกันและกัน กล่าวคือถ้าไม่มีการวางแผนก็ไม่มีการควบคุม

5. ส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมและการสร้างสรรค์ การวางแผนเป็นพื้นฐานด้านการตัดสินใจและเป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดแนวความคิดใหม่ ๆ (นวัตกรรม) และความคิดสร้างสรรค์

6. พัฒนาแรงจูงใจ ระบบการวางแผนที่ดีจะเป็นการบ่งชี้ให้เห็นถึงความร่วมแรงร่วมใจในการทำงานของผู้บริหารและยังเป็นการสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นในกลุ่มคนงานเพราะเขาจะรู้สึกชัดเจนว่าองค์กรคาดหวังอะไรจากเขาบ้าง

7. พัฒนาการแข่งขัน การวางแผนที่มีประสิทธิภาพ ทำให้องค์กรมีการแข่งขันกันมากกว่าองค์กรที่ไม่มีการวางแผน

8. ทำให้เกิดการประสานงานที่ดี การวางแผนได้สร้างความมั่นคงในใจเรื่องเอกภาพที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กร ทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดวางไว้มุ่งไปที่จุดมุ่งหมายเดียวกัน มีการจัดประสานงานในฝ่ายต่าง ๆ ขององค์กร เพื่อหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนในงานแต่ละฝ่ายขององค์กร

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีพุทธศักราช 2542 มาตรา 16 และมาตรา 17 บัญญัติให้เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง และองค์การบริหารส่วนจังหวัดซึ่งนอกจากจะมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนา

ท้องถิ่นของตนเองแล้วยังมีอำนาจหน้าที่ในการประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนดอีกด้วยเนื่องจากการวางแผนทั้งในระยะสั้นและระยะยาวเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายการปกครองการบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลังและการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมาย กำหนด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอิสระในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นและการดำเนิน ตามแผน ความเป็นอิสระนั้น ไม่ได้หมายความว่าถึงเป็นอิสระในฐานะเป็นรัฐอิสระ แต่เป็นการมอบอำนาจหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะบางส่วนให้และยังต้องอยู่ในการกำกับดูแลหรือตรวจสอบ โดยรัฐบาลและประชาคมอีกด้วย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องตระหนักว่าแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาระดับต่าง ๆ ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น และแผนพัฒนาสามปีผู้ที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องตระหนักถึงขั้นตอนและกำหนดเวลาของการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาและแผนพัฒนาของทั้งระดับจังหวัดและระดับอำเภอด้วย (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2547, หน้า 13)

ประเภทของแผนพัฒนาท้องถิ่น

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เป็นหน่วยงานที่ส่งเสริมให้องค์กรปกครองท้องถิ่นปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ซึ่งระเบียบดังกล่าวได้กำหนดประเภทของแผนพัฒนาท้องถิ่นไว้ 2 ประเภท คือ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2547, หน้า 13)

1. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา หมายความว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดยุทธศาสตร์ และแนวทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแสดงถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในอนาคตโดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการบริหารราชการแผ่นดิน ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด อำเภอและแผนชุมชน

2. แผนพัฒนา 3 ปี หมายความว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา อันมีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียดแผนงาน โครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปี ซึ่งมีความต่อเนื่องและเป็นแผนก้าวหน้าครอบคลุมระยะเวลา 3 ปี โดยมีการทบทวนเพื่อปรับปรุงเป็นประจำทุกปีซึ่งการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี จะมีความเชื่อมโยงกับการจัดทำงบประมาณประจำปีอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดทำงบประมาณในระบบมุ่งเน้นผลงาน

วัตถุประสงค์ของการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี

1. เพื่อแสดงความสัมพันธ์เชื่อมโยงและสอดคล้องกันระหว่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา และการจัดทำงบประมาณประจำปี

2. เพื่อแสดงแนวทางการพัฒนาในช่วง 3 ปีที่มีความสอดคล้องและสามารถสนองตอบต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ

3. เป็นการจัดเตรียมโครงการพัฒนาต่าง ๆ ให้อยู่ในลักษณะที่พร้อมจะบรรจุในเอกสารงบประมาณประจำปี และนำไปปฏิบัติได้ทันทีเมื่อได้รับงบประมาณ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2547, หน้า 37-73)

ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี

1. การเตรียมการจัดทำแผน

1.1 หน่วยงานที่รับผิดชอบควพบผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ ความสำคัญและความจำเป็นในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี เพื่อให้ผู้บริหารทราบถึงภารกิจที่จะต้องดำเนินการต่อไป และดำเนินการเสนอโครงการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ห้วงปีผ่านปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ผู้บริหารท้องถิ่นอนุมัติ โครงการดังกล่าวและกำหนดปฏิทินการทำงานไว้อย่างชัดเจน

1.2 หน่วยงานที่รับผิดชอบ แจ้งโครงการที่ได้รับอนุมัติให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ ได้แก่ คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น หน่วยงานภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาคม

2. การคัดเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา

2.1 คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาจะสรุปยุทธศาสตร์การพัฒนาและแนวทางการพัฒนาจากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพร้อมทั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องปัญหาความต้องการของท้องถิ่นรวมทั้งสรุปยุทธศาสตร์การพัฒนาของจังหวัด/อำเภอ และนโยบายของผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

2.2 คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นจัดการประชุมร่วมระหว่างคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น ประชาคมท้องถิ่นและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันพิจารณา โดยในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีในครั้งแรก ให้เวทีการประชุมร่วมดังกล่าว คัดเลือกยุทธศาสตร์การพัฒนาแนวทางการพัฒนาที่สมควรนำมาใช้เป็นแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาสามปี เพื่อเป็นกรอบในการพิจารณาจัดทำโครงการกิจกรรมในแผนพัฒนา 3 ปีต่อไป แต่สำหรับการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีครั้งต่อไป (เมื่อครบรอบหนึ่งปี) ให้เวทีประชุมร่วมพิจารณาทบทวนดูว่าจากยุทธศาสตร์แนวทางการพัฒนาที่ได้คัดเลือกและโครงการ/กิจกรรมที่กำหนดไว้ ยังมีความเหมาะสมหรือไม่ ซึ่งในขั้นตอนนี้ในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีในปีต่อไปจะสามารถคัดเลือกยุทธศาสตร์การพัฒนาแนวทางการพัฒนาที่จะนำมาใช้เป็นกรอบการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีได้ รวมทั้งกำหนดโครงการ/กิจกรรมที่จะเพิ่มเติมหรือตัดทอนลงได้

2.3 เมื่อได้แนวทางการพัฒนาแล้ว เวทีการประชุมร่วมพิจารณาว่าจะมีโครงการ/กิจกรรมอะไรบ้างที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแนวทางการพัฒนาที่คัดเลือกมาใช้เป็นกรอบในการพัฒนา

2.4 โครงการ/กิจกรรม ที่พิจารณากำหนดอาจมีเป็นจำนวนมาก ดังนั้น ในขั้นตอนนี้

2.4.1 พิจารณาความเกี่ยวเนื่องกันระหว่างยุทธศาสตร์หรือระหว่างแนวทางการพัฒนา

2.4.2 ให้พิจารณานำโครงการ/กิจกรรม จากแผนชุมชนที่เกินขีดความสามารถในการดำเนินการของชุมชนที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนามาประกอบการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี

2.4.3 มีการจัดลำดับความสำคัญของโครงการ/กิจกรรม เพื่อที่จะบรรจุลงในแผนพัฒนา 3 ปีได้อย่างเหมาะสม และนอกจากนั้นยังเป็นการจัดลำดับโครงการไว้เพื่อทำแผนพัฒนา 3 ปีในช่วงถัดไปด้วย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ดำเนินการสำรวจและเก็บข้อมูลที่จำเป็นต่อการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี แนวทางการพัฒนาที่เลือก ต้องการข้อมูลประเภทใดเป็นพิเศษต้องการข้อมูลของห้วงเวลาใด และจะเก็บข้อมูลจากแหล่งใด เพื่อเป็นข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์ แนวทางการพัฒนา โครงการ/กิจกรรม ได้อย่างถูกต้อง โดยในการเก็บรวบรวมจะต้องเก็บข้อมูลทั้งข้อมูลภายในองค์กรและข้อมูลภายนอก เพื่อสามารถนำมาวิเคราะห์ SWOT (การวิเคราะห์จุดแข็ง: Strength = S, จุดอ่อน: Weak = W, โอกาส: Opportunity = O, และอุปสรรค: Threat = T ได้)

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย 4 กิจกรรม หลัก คือ

3.2.1 การประเมินผลการพัฒนาที่ผ่านมา

3.2.2 การคัดเลือกยุทธศาสตร์การพัฒนา

3.2.3 การจัดลำดับความสำคัญของแนวทางการพัฒนา

3.2.4 การตัดสินใจเลือกแนวทางการพัฒนาในห้วงสามปี

4. การกำหนดวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนา

4.1 หลังจากได้แนวทางการพัฒนาในช่วง 3 ปีแล้ว ให้ที่ประชุมร่วมกันพิจารณาคัดเลือกวัตถุประสงค์ของยุทธศาสตร์การพัฒนา มาจัดทำเป็นวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนา โดยพิจารณาคัดเลือกวัตถุประสงค์ของยุทธศาสตร์การพัฒนาจากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

ที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาในช่วง 3 ปีโดยนำวัตถุประสงค์ดังกล่าวมาจัดทำเป็น วัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนาในช่วง 3 ปี บางครั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจกำหนด วัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนาตั้งแต่ขั้นตอนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแล้ว แต่อาจนำมาปรับให้ชัดเจนและสอดคล้องกับสถานการณ์ในช่วง 3 ปี

4.2 ในขั้นตอนนี้ที่ประชุมจะร่วมกันพิจารณากำหนดโครงการ/กิจกรรมการพัฒนาที่ จะต้องดำเนินการตามแนวทางที่คัดเลือก และโดยที่กิจกรรมที่จะดำเนินการย่อมมีความหลากหลาย

5. การจัดทำรายละเอียดโครงการ/กิจกรรมการพัฒนา

คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาคัดเลือกโครงการที่ สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาในช่วง 3 ปี มาจัดทำรายละเอียดโครงการ ในด้านเป้าหมาย ผลผลิต ผลลัพธ์ งบประมาณ ระยะเวลา ผู้รับผิดชอบ และตัวชี้วัดความสำเร็จ โดยเน้นการศึกษา รายละเอียดของกิจกรรมที่จะดำเนินการในปีแรกของแผนพัฒนา 3 ปี เพื่อให้สามารถนำไปจัดทำ งบประมาณรายจ่ายประจำปีได้ต่อไป

6. การจัดทำร่างแผนพัฒนา 3 ปี

6.1 คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จัดทำร่างแผนพัฒนา 3 ปี โดยมีเค้าโครงประกอบด้วย 7 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 บทนำ

ส่วนที่ 2 สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ส่วนที่ 3 ผลการพัฒนาท้องถิ่นในปีที่ผ่านมา

ส่วนที่ 4 สรุปผลยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา

ส่วนที่ 5 ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาในช่วงสามปี

ส่วนที่ 6 บัญชีโครงการ/กิจกรรม

ส่วนที่ 7 การติดตามและประเมินผลการนำแผนพัฒนาสามปีไปปฏิบัติ

6.2 คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จัดเวทีประชาคมซึ่ง ประกอบด้วยคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น ประชาคมท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเสนอ ร่างแผนพัฒนา 3 ปีและรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ แล้วนำไปปรับปรุงแผนพัฒนา 3 ปีให้ สมบูรณ์ต่อไป

6.3 คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นนำร่างแผนพัฒนา 3 ปี ที่ปรับปรุงแล้วเสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อพิจารณา (ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วย การจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2548, หน้า 112)

7. การอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนา 3 ปี

7.1 คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาร่างแผนพัฒนา 3 ปี เพื่อเสนอผู้บริหารท้องถิ่น

7.2 ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติร่างแผนพัฒนา 3 ปีและประกาศใช้แผนพัฒนา 3 ปีสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอร่างแผนพัฒนา 3 ปีต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้ความเห็นชอบก่อนแล้วผู้บริหารท้องถิ่นจึงพิจารณาอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนา 3 ปีต่อไป (ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548, หมวด 3 ข้อ 18)

องค์กรในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

1. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น แต่งตั้งโดยนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย

1.1 ผู้บริหารท้องถิ่น	ประธานกรรมการ
1.2 รองนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นทุกคน	กรรมการ
1.3 สมาชิกสภาท้องถิ่นที่สภาท้องถิ่นคัดเลือกจำนวน 3 คน	กรรมการ
1.4 ผู้ทรงคุณวุฒิที่ผู้บริหารท้องถิ่นคัดเลือกจำนวน 3 คน	กรรมการ
1.5 ผู้แทนภาคราชการ/หรือรัฐวิสาหกิจที่ผู้บริหารท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนไม่น้อยกว่า 3 คน	กรรมการ
1.6 ผู้แทนประชาคมท้องถิ่นที่ประชาคมท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนไม่น้อยกว่า 3 คน แต่ไม่เกิน 6 คน	กรรมการ
1.7 ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	กรรมการและเลขานุการ
1.8 หัวหน้าส่วนการบริหารที่มีหน้าที่จัดทำแผน	ผู้ช่วยเลขานุการ
- กรรมการตามข้อ 1.1,1.3,1.4,1.5 และ 1.6 ให้มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี และอาจได้รับการคัดเลือกอีกได้

2. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น แต่งตั้งโดยนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย

2.1 ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ประธานกรรมการ
2.2 หัวหน้าส่วนการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	กรรมการ
2.3 ผู้แทนประชาคมท้องถิ่นที่ประชุมชมทท้องถิ่นคัดเลือกจำนวน 3 คน	กรรมการ
2.4 หัวหน้าส่วนการบริหารที่มีหน้าที่จัดทำแผน	กรรมการและเลขานุการ
- กรรมการตามข้อ 2.2 และข้อ 2.3 ให้มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปีและอาจได้รับการคัดเลือกอีกได้ (ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น พ.ศ. 2548, หมวด 1)

การติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น

ให้ผู้บริหารท้องถิ่นแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น
ประกอบด้วย

1. สมาชิกสภาท้องถิ่นที่สภาท้องถิ่นคัดเลือกจำนวน 3 คน
2. ผู้แทนประชาคมท้องถิ่นที่ประชาคมท้องถิ่นคัดเลือกจำนวน 2 คน
3. ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ผู้บริหารท้องถิ่นคัดเลือกจำนวน 2 คน
4. หัวหน้าส่วนการบริหารที่คัดเลือกกันเองจำนวน 2 คน
5. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ผู้บริหารท้องถิ่นคัดเลือกจำนวน 2 คน

โดยให้คณะกรรมการเลือกกรรมการหนึ่งคนทำหน้าที่ประธานคณะกรรมการและ
กรรมการอีกหนึ่งคนทำหน้าที่เลขานุการของคณะกรรมการกรรมการตามข้อ 3 ให้มีวาระอยู่ใน
ตำแหน่งคราวละ 2 ปีและอาจจะได้รับการคัดเลือกอีกได้

แนวคิดการมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วม

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม ดังนี้

พรชัย รัชมิแพทย์ (2540, หน้า 225-226) ได้สรุปว่าการมีส่วนร่วม ของประชาชน
มีความหมายเป็น 2 นัยด้วยกัน คือ

1. ความหมายอย่างกว้าง การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนเข้าไป
มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของประเทศ และการบริหารประเทศ โดยผ่านกระบวนการทาง
การเมือง เช่น การเป็นผู้บริหารพรรคการเมือง การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การเป็น
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเป็นรัฐมนตรี การเป็นคณะรัฐมนตรี เป็นต้น รวมถึงการเข้าไปมี
ส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่นและการเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นด้วย

2. ความหมายอย่างแคบ การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนเข้าไป
ช่วยสนับสนุนงานซึ่งเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยกระทำการภายในกรอบของกฎหมายหรือ
นโยบายของรัฐ

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546, หน้า 4) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมี
ส่วนร่วม คือ การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หรือเข้า ร่วม การตัดสินใจ
หรือเคยมาเข้าร่วมด้วยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมี อิสรภาพ เสมอภาค มิใช่มี

ส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมด้วยอย่างแท้จริงยิ่งขึ้นและ การเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรก จนถึงขั้นสุดท้ายของ โครงการ

ระดับของการมีส่วนร่วม

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (2549, หน้า 1-2) กล่าวว่าระดับของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1. การให้ข้อมูลข่าวสาร ถือเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่ำที่สุด แต่เป็นระดับที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นก้าวแรกของการที่ภาคราชการจะเปิด โอกาสให้ประชาชนเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ วิธีการให้ข้อมูลสามารถใช้ช่องทางต่าง ๆ เช่น เอกสาร สิ่งพิมพ์ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อต่าง ๆ การจัดนิทรรศการ จัดหมายข่าว การจัดงาน แลกเปลี่ยน การติดประกาศ และการให้ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

2. การรับฟังความคิดเห็น เป็นกระบวนการที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข้อเท็จจริงและความคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การรับฟังความคิดเห็น การสำรวจความคิดเห็น การจัดเวทีสาธารณะ การแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

3. การเกี่ยวข้อง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน หรือร่วมเสนอแนะทางที่นำไปสู่การตัดสินใจ เพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชนว่าข้อมูลความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนจะถูกนำไปพิจารณาเป็นทางเลือกในการบริหารงานของภาครัฐ เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาประเด็นนโยบายสาธารณะ ประชาพิจารณ์ การจัดตั้ง คณะทำงานเพื่อเสนอแนะประเด็นนโยบาย เป็นต้น

4. ความร่วมมือ เป็นการให้กลุ่มประชาชนผู้แทนภาคสาธารณะมีส่วนร่วม โดยเป็นหุ้นส่วนกับภาครัฐในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ และมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เช่น คณะกรรมการที่มีฝ่ายประชาชนร่วมเป็นกรรมการ เป็นต้น

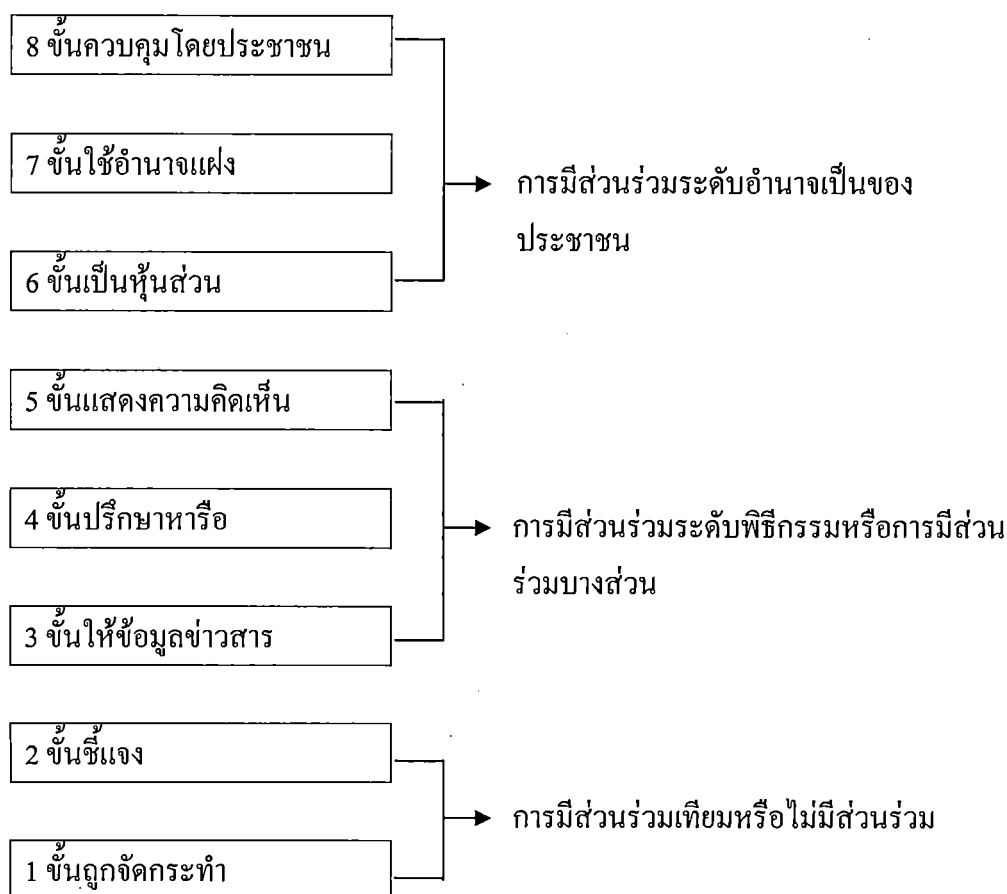
5. การเสริมอำนาจแก่ประชาชน เป็นขั้นที่ให้บทบาทประชาชนในระดับสูงที่สุด โดยให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ เช่น การลงประชามติในประเด็นสาธารณะต่าง ๆ โครงการกองทุนหมู่บ้านที่มอบอำนาจให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจทั้งหมด เป็นต้น

ระดับการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของสมาคมสาธารณสุขของอเมริกัน อาจจำแนกได้ 3 ระดับ คือ

1. ระดับการตัดสินใจ (Decision Making) ในระดับนี้ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน และจัดการกับกิจกรรมการพัฒนาด้วยตัวของเขาเอง (Level of Responsibility by Themselves)

2. ระดับการร่วมมือ (Cooperation) ในระดับนี้ประชาชนจะให้ความร่วมมือต่อแผนงานที่ริเริ่ม โดยหน่วยงานภายนอก ซึ่งอาจต้องการความเสียดจจากประชาชน ในด้านเวลา ทรัพย์สิน และแรงงาน เพื่อช่วยให้โครงการประสบผลสำเร็จ การมีส่วนร่วมในระดับนี้ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมในระดับที่ยอมรับได้ (Acceptable Level of Participation)

3. ระดับการใช้ประโยชน์ (Utilization) ในระดับนี้ประชาชนจะยอมรับและใช้ประโยชน์จากบริการที่ได้วางโครงการไว้ให้เป็นการมีส่วนร่วมในระดับการยอมรับบริการเท่านั้น ส่วนความคิดของอาร์นสไตน์ (Arnstein) นั้น เห็นว่าการมีส่วนร่วมมีลักษณะเป็นรูปของบันไดการมีส่วนร่วม (Participation Ladder) 8 ขั้น ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนตามความคิดของอาร์นสไตน์ (Arnstein)

ในขั้นต่ำของบันไดคือขั้นถูกจัดกระทำ และขั้นที่สองคือขั้นชี้แจงนั้น เรียกว่า การมีส่วนร่วมเทียมหรือไม่มีส่วนร่วม เป็นขั้นที่ประชาชนเข้าไม่ถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงในการ

ตัดสินใจ ในกรณีนี้ จะมีกลุ่มบุคคลจำนวนน้อยที่อยู่ในอำนาจเท่านั้นทำหน้าที่ตัดสินใจ โดยไม่มีการพูดถึงเนื้อหา วิธีการ ของการตัดสินใจหรือตำแหน่งและอำนาจหน้าที่ของผู้มีอำนาจตัดสินใจ นั้น ขั้นที่สองนี้สร้างขึ้นมาเพื่อที่จะทดแทนการมีส่วนร่วมที่แท้จริง วัตถุประสงค์ที่แท้จริงของสองขั้นนี้ไม่ใช่เป็นการทำให้ประชาชนเข้าถึงการมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือควบคุม โครงการ แต่จะช่วยให้ผู้กุมอำนาจอยู่ดำเนินการให้การศึกษา (Educate) หรือการชี้แจงแก่ผู้ที่เข้ามาร่วม

บันไดขั้นที่ 3 ถึง 5 ก้าวหน้าถึงระดับที่เรียกว่า การมีส่วนร่วมแบบพิธีกรรมหรือการมีส่วนร่วมบางส่วน โดยขั้นที่ 3 ขั้นให้ข้อมูลข่าวสาร และขั้นที่ 4 ขั้นปรึกษาหารือกัน ความเห็นหรือข้อคิดของประชาชน ได้รับการรับฟังจากผู้กุมอำนาจอยู่มากขึ้น แต่ภายใต้เงื่อนไขเหล่านี้พวกเขาไม่มีอำนาจที่จะรับประกันได้ว่า ความคิดเป็นของพวกเขาจะได้รับการเอาใจใส่จากผู้มีอำนาจเต็ม เมื่อการมีส่วนร่วมถูกจำกัดอยู่ที่ระดับเหล่านี้ จึงไม่มีทางที่จะทำการเปลี่ยนแปลงสภาพตามข้อเรียกร้องของผู้มีส่วนร่วมบางส่วนนี้ คือ ยอมให้คนไร้อำนาจ (Have-nots) ให้คำแนะนำได้ แต่ก็ยังคงไว้ซึ่งสิทธิในการตัดสินใจ ของผู้มีอำนาจต่อไป

บันไดลำดับสูงขึ้นไปเป็นระดับที่เรียกว่า อำนาจเป็นของประชาชนซึ่งเพิ่มระดับของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากขึ้น ประชาชนสามารถเข้าไปสู่ขั้นที่ 6 ขั้นเป็นหุ้นส่วน ซึ่งจะช่วยให้สามารถเข้าร่วมในการเจรจาเพื่อผลได้ผลเสีย (Trade-offs) กับผู้มีอำนาจดั้งเดิม ส่วนในขั้นที่ 7 ขั้นใช้อำนาจผ่านตัวแทน และขั้นที่ 8 ขั้นควบคุม โดยประชาชน เป็นการใช้อำนาจตัดสินใจของประชาชนโดยผ่านตัวแทนหรือประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจนั่นเอง

แนวคิดการมีส่วนร่วมของอาร์นสไตน์ มองความเข้มของการมีส่วนร่วมในแง่ของการมีอำนาจในการตัดสินใจของประชาชน ซึ่งมีพิสัยของความเข้มตั้งแต่การไม่มีอำนาจในการตัดสินใจเลยไปจนถึงการมีอำนาจในการตัดสินใจอย่างเต็มที่

ประเภทการมีส่วนร่วม

บัญญัติ แก้วส่อง (2531 อ้างถึงใน สุวรรณ พิณตานนท์, 2546, หน้า 26) ได้จำแนกเป็นประเภทการมีส่วนร่วมไว้ 3 ประเภท ประกอบด้วย

1. การมีส่วนร่วมทางตรง หมายถึง การที่บุคคลเข้าไปร่วมกิจกรรมการด้วยตนเอง เช่น การเข้าร่วมประชุม เข้าร่วมอภิปราย การเข้าร่วมใช้แรงงานหรือร่วมลงคะแนนเสียงเป็นต้น
2. การมีส่วนร่วมทางอ้อม หมายถึง การเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ผ่านตัวแทนหรือการให้การสนับสนุนโดยไม่นำตนเองเข้าไปมีส่วนร่วมโดยตรง
3. ตัวแทนหรือองค์กรเอกชนที่เข้าร่วมเป็นกรรมการรูปแบบต่าง ๆ เช่น คณะกรรมการนโยบาย คณะกรรมการเฉพาะกิจ คณะกรรมการประสานงานในกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

ศิริกาญจน์ โกลุม (2542, หน้า 16–17) ได้สรุปประเภทของการมีส่วนร่วมไว้ 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านบริบท (Context) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาที่เกิดจากบุคคลในชุมชนซึ่งมีความใกล้ชิดกับบริบทของชุมชนเป็นอย่างดี ย่อมทำให้การตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมมีความถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

2. ด้านการปฏิบัติ (Practical) การร่วมกันตัดสินใจของประชาชนในชุมชนทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนา และยังเป็นแรงกระตุ้นให้ประชาชนได้มีโอกาสใช้ความสามารถของตนทั้ง ด้านความคิด และการปฏิบัติอย่างเต็มที่

3. ด้านจิตใจ (Moral) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของประชาชนในการพัฒนา ย่อมทำให้ประชาชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Ownership) ซึ่งจะมีผลโดยตรงต่อการดำเนินชีวิตในสังคม ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

อคิน รพีพัฒน์ (2547, หน้า 49) จำแนกประเภทการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนในการพัฒนา เป็น 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มในขั้นริเริ่มโครงการ เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามี ส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการนั้น ๆ

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นวางแผนโครงการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน กำหนดทรัพยากรและแหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในโครงการ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินโครงการ เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนในการทำประโยชน์ให้แก่โครงการร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือโดยการบริหารงานและประสานงาน ตลอดจนการดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นต้น

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นรับผลที่เกิดจากโครงการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากโครงการ หรือมีส่วนในการรับผลเสียที่อาจเกิดจากโครงการ ซึ่งผลประโยชน์หรือผลเสียนี้อาจเป็นด้านกายภาพหรือด้านจิตใจที่มีผลต่อสังคมหรือบุคคลก็ได้

ขั้นที่ 5 การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลโครงการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินว่า โครงการพัฒนาที่พวกเขาดำเนินการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่การประเมินผลนี้อาจเป็นการประเมินผลย่อย (Formative Evaluation) ซึ่งเป็นการ

ประเมินผลความก้าวหน้าของโครงการที่กระทำกันเป็นระยะ ๆ หรือการประเมินผลรวม (Summative Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวมยอดของโครงการทั้งหมด

โกวิทย์ พวงงาม (2545, หน้า 8) ได้สรุปถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชนในการพัฒนาควรมี 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือ ถ้าหากชาวบ้านยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาในท้องถิ่นของตน เป็นอย่างดีแล้ว การดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาของท้องถิ่นย่อมไร้ประโยชน์ เพราะชาวบ้านจะไม่เข้าใจและมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการดำเนินงานเหล่านั้น

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพราะการวางแผนดำเนินงานเป็น ขั้นตอนที่จะช่วยให้ชาวบ้านทราบดีถึงวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการนำเอาปัจจัย ข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน

3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน แม้ชาวบ้านส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจนแต่ก็มีแรงงานของตนเองที่สามารถใช้เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงานจะทำให้ชาวบ้านสามารถคิดค้นทุนดำเนินงานได้ด้วยตนเองทำให้ได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ถ้าหากการติดตามงานและประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมแล้วชาวบ้านย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำ ไปนั้น ได้รับผลดี ได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันในโอกาสต่อไป จึงอาจจะประสบความสำเร็จต่ำกว่า

สำนักมาตรฐานการศึกษา (2545, หน้า 116) ได้ กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในขั้นตอนของการพัฒนา 5 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนตลอดจนกำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ

2. ขั้นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้

3. ขั้นมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือเข้าร่วมบริหารงาน ประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

4. ขั้นการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนาหรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

5. ขั้นการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้าร่วมประเมินว่าการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

บัญชากร แก้วส่อง (2531 อ้างถึงในสุวรรณ พิณตานนท์, 2546, หน้า 46-47) ได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมเป็น 5 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มโครงการ
2. การมีส่วนร่วมในขั้นตอนวางแผนงานโครงการ
3. การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินโครงการ
4. การมีส่วนร่วมในขั้นรับผลที่เกิดจากโครงการ
5. การมีส่วนร่วมในขั้นติดตามประเมินผลโครงการ

จากแนวคิดการมีส่วนร่วมและขั้นตอนต่างๆ ของการมีส่วนร่วมที่นำเสนอข้างต้น จึงสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการริเริ่มโครงการ
2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนงานโครงการ
3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินโครงการ
4. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับผลที่เกิดจากโครงการ
5. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามประเมินผลโครงการ

ข้อมูลทั่วไปองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน

ความเป็นมาของตำบลหนองบอน

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอนแบ่งแยกออกจากตำบลท่าแขก เมื่อปีพุทธศักราช 2528 โดยใช้ชื่อตำบลหนองบอน และได้รับการยกฐานะจากสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลในปีพุทธศักราช 2540 ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2540 อยู่ห่างจากอำเภอเมืองสระแก้วประมาณ 6 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด 87.819 ตารางกิโลเมตร หรือ 54,886.875 ไร่

สภาพทั่วไป

1. ที่ตั้งและอาณาเขต องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน ตั้งอยู่ภาคตะวันออกของประเทศไทยอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอเมืองสระแก้ว มีลักษณะเป็นที่ราบส่วนใหญ่เป็นเขตป่าสงวน

ล้อมโทรม มีลำคลองพระปรังไหลผ่าน เหมาะสำหรับการเกษตรเนื่องจากมีน้ำใช้เพียงพอตลอดปี อาณาเขตติดต่อกับ มีดังนี้ ทิศเหนือ มีอาณาเขตติดต่อกับ ตำบลท่าแยก อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ทิศใต้ มีอาณาเขตติดต่อกับ ตำบลท่าเกษม อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ทิศตะวันออก มีอาณาเขตติดต่อกับ ตำบลโนนหมากเค็ง อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ทิศตะวันตก มีอาณาเขตติดต่อกับ ตำบลโคกปีบ อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว

2. การเมืองการปกครอง องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 12 หมู่บ้าน ดังนี้

2.1 หมู่ที่ 1 บ้านหน้าสถานี	มีเนื้อที่ 0.39	ตารางกิโลเมตรหรือ	243.75 ไร่
2.2 หมู่ที่ 2 บ้านสวน	มีเนื้อที่ 3.50	ตารางกิโลเมตรหรือ	2,187.50 ไร่
2.3 หมู่ที่ 3 บ้านโคกมะตูม	มีเนื้อที่ 5.92	ตารางกิโลเมตรหรือ	3,703.75 ไร่
2.4 หมู่ที่ 4 บ้านท่าแยก	มีเนื้อที่ 12.53	ตารางกิโลเมตรหรือ	7,835.00 ไร่
2.5 หมู่ที่ 5 บ้านแก่งไทร	มีเนื้อที่ 14.51	ตารางกิโลเมตรหรือ	9,069.37 ไร่
2.6 หมู่ที่ 6 บ้านคลองนุรีเหนือ	มีเนื้อที่ 9.54	ตารางกิโลเมตรหรือ	5,958.75 ไร่
2.7 หมู่ที่ 7 บ้านคลองนุรีใต้	มีเนื้อที่ 13.95	ตารางกิโลเมตรหรือ	8,719.25 ไร่
2.8 หมู่ที่ 8 บ้านหนองบอน	มีเนื้อที่ 3.40	ตารางกิโลเมตรหรือ	8,719.25 ไร่
2.9 หมู่ที่ 9 บ้านเนินแสนสุข	มีเนื้อที่ 5.77	ตารางกิโลเมตรหรือ	3,608.12 ไร่
2.10 หมู่ที่ 10 บ้านท่ามะตูม	มีเนื้อที่ 10.00	ตารางกิโลเมตรหรือ	6,251.25 ไร่
2.11 หมู่ที่ 11 บ้านคลองหินเทิน	มีเนื้อที่ 7.93	ตารางกิโลเมตรหรือ	4,643.75 ไร่
2.12 หมู่ที่ 12 บ้านหัวกัญแจใต้	มีเนื้อที่ 0.75	ตารางกิโลเมตรหรือ	469.37 ไร่

3. ประชากร ประชากรในตำบลหนองบอนมีจำนวนทั้งสิ้น 7,262 คน แยกเป็นชาย 3,640 คน หญิง 3,622 คน สำหรับหมู่บ้านที่มีประชากรมากที่สุด ได้แก่ หมู่ที่ 8 บ้านหนองบอน มีจำนวน 901 คน และหมู่บ้านที่มีจำนวนประชากรน้อยที่สุด ได้แก่ หมู่ที่ 3 บ้านโคกมะตูม มีจำนวน 293 (ข้อมูลจากอำเภอเมืองสระแก้ว ฝ่ายทะเบียนและบัตร ณ วันที่ 31 มีนาคม 2555) รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรของตำบลหนองบอน

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม(คน)
1	บ้านหน้าสถานี	310	301	611
2	บ้านสวน	198	203	401
3	บ้านโคกมะตูม	160	133	293
4	บ้านท่าแยก	450	434	884
5	บ้านแก่งไทร	293	309	602
6	บ้านคลองบุหรีเหนือ	400	364	746
7	บ้านคลองบุหรีใต้	292	328	620
8	บ้านหนองบอน	453	448	901
9	บ้านเนินแสนสุข	363	363	726
10	บ้านท่ามะตูม	265	286	551
11	บ้านคลองหินเทิน	189	191	380
12	บ้านหัวกุ่มแจ้ใต้	267	262	529
รวมทั้งสิ้น		3,640	3,622	7,262

4. จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (อายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป) ชาย 2,687 คน หญิง 2,822 คน รวม 5,509 คน (ข้อมูลจากสำนักทะเบียนอำเภอเมืองสระแก้ว ณ สิงหาคม 2555)

สภาพทางเศรษฐกิจ

- อาชีพ ราษฎรส่วนใหญ่ของตำบลหนองบอนประกอบอาชีพ การเกษตร เลี้ยงสัตว์ รับจ้าง ค้าขาย รับราชการ การรวมกลุ่มอาชีพต่าง ๆ
- หน่วยธุรกิจในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย ปิมน้ำมันและก๊าซ 7 แห่ง โรงงานขนาดเล็ก 1 แห่ง โรงสี 6 แห่งและ ร้านค้า 60 แห่ง

สภาพทางสังคม ประกอบด้วย

- การศึกษา มีโรงเรียนประถมศึกษา 4 แห่ง ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน/ห้องสมุดประชาชน 1 แห่ง ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 1 แห่ง สนามกีฬา 6 แห่ง
- สถาบันและองค์กรทางศาสนา มีวัด 8 แห่ง และสำนักสงฆ์ 2 แห่ง
- การสาธารณสุข มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชน 2 แห่ง

4. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) จำนวน 1 แห่ง มีสมาชิก อปพร.จำนวน 141 คน

ข้อมูลอื่น ๆ

1. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ในเขตตำบลหนองบอนมีสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ซึ่งมีบางแห่งมีสภาพเป็นดินทราย ในบางพื้นที่มีสระน้ำสาธารณะขนาดใหญ่และฝายกักเก็บน้ำ ซึ่งสามารถใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวได้

2. มวลชนจัดตั้ง ลูกเสือชาวบ้าน จำนวน 327 คน ไทยอาสาป้องกันชาติ จำนวน 60 คน กองทุนเพื่อความมั่นคงของชาติ จำนวน 100 คน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เกศิณี พรหมตัน (2550, บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีของเทศบาลตำบลแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระบวนการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี (พ.ศ. 2549-2551) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีและศึกษาพฤติกรรมของประชาชนที่มีผลต่อปัญหาในท้องถิ่นและแนวทางปรับปรุงกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาครั้งต่อไป และเพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและจุดแข็งในการนำแผนไปใช้เพื่อเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น การศึกษาพบว่าประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีในระดับมาก สถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างได้แก่ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้และตำแหน่งทางสังคมมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีส่วนสถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างด้านเพศไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี นอกจากนี้ยังพบว่าสมาชิกในชุมชนในเขตเทศบาลตำบลแม่โจ้ ยังไม่ค่อยเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอแนะปัญหาส่วนใหญ่ยังคิดว่าเป็นหน้าที่ของหน่วยราชการภาครัฐ ส่วนปัญหาและข้อจำกัดในด้านงบประมาณ สายการปฏิบัติงานการบังคับบัญชาที่ซับซ้อนทำให้โครงการที่บรรจุไว้ในแผนไม่ได้รับการดำเนินการอย่างแท้จริง

สิริพัฒน์ ลากจิตร (2550, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าปัจจัยด้านบุคคล ด้านชุมชนและปัจจัยด้านองค์กร (องค์การบริหารส่วนตำบล) มีความสัมพันธ์และมีผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชน ในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งหากระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมใดสูงก็จะพบว่า มีระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่นสูงตามกันด้วย การมีส่วนร่วมส่วนใหญ่เป็นเพียงการ

รับรู้ข่าวสาร ในขณะที่การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเชิงนโยบายและการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำส่วนปัจจัยหรือสาเหตุที่ทำให้ประชาชนตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลพบว่า ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ การเป็นหน้าที่ของประชาชน อาสาสมัครด้วยใจ มีความรู้ความสามารถ กล้าพูดกล้าแสดงความคิดเห็น เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน มีทักษะและประสบการณ์ เป็นประโยชน์กับตัวเองและชุมชน ส่วนปัจจัยด้านชุมชน ได้แก่ ชุมชนให้การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม เลือกลงให้เป็นตัวแทน ชุมชนมีความสามัคคี และมีกลุ่มต่างๆ ที่สนับสนุนผลักดันการมีส่วนร่วมส่วนปัจจัยด้านองค์การบริหาร ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินงานเป็นไปตามกฎระเบียบเอาใจใส่กระตือรือร้นในการแก้ปัญหา มีประชาพิจารณ์ประชาคมหมู่บ้าน สำหรับตัวแบบการตัดสินใจ พบว่าทั้ง 3 กลุ่มมีการตัดสินใจแบบมีเหตุผล มีระดับความถี่มากที่สุด รองลงมา คือ การตัดสินใจแบบผสมการตัดสินใจแบบกลุ่ม ตัวแบบผู้นำ ตัวแบบสถาบัน ตัวแบบค่อยเป็นค่อยไป และท้ายสุดเป็นตัวแบบถึงขะสาเหตุที่คนตัดสินใจไม่เข้ามามีส่วนร่วมเป็นปัจจัยด้านบุคคล คือ ในเรื่องการศึกษา ความรู้ทักษะ ประสบการณ์คิดว่าตัวเองไม่สำคัญ ไม่ใช่หน้าที่ ไม่มีเวลา ขาดโอกาสการประกอบอาชีพ ส่วนปัจจัยด้านชุมชน เป็นปัญหาที่ชุมชนขาดความสามัคคี มีความขัดแย้งกัน ส่วนปัจจัยด้านองค์การบริหาร เป็นปัญหาความโปร่งใสและความเป็นธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) พบว่า การมีส่วนร่วมมีปัจจัยสำคัญ คือ ความมีหน้าตาสังคม จิตสาธารณะ การดำเนินงานของ อบต. และการเป็นเพศชาย

สมหมาย แจ่มกระจ่าง, ศรีวรรณ มีคุณ และพีระพงษ์ สุดประเสริฐ (2551, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน กรณีศึกษาการจัดทำแผนชุมชนเทศบาลตำบลบางพระ จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการของชุมชน ในเขต เทศบาลตำบลบางพระ จังหวัดชลบุรี 2) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนชุมชน ระยะ 3 ปี ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน 3) เสริมสร้างให้ชุมชนมีความสามารถในการจัดทำแผนแม่บทของชุมชน และโครงการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมได้อย่างสมบูรณ์และมีแนวทางพัฒนากิจกรรมต่างๆ เพื่อสร้างความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ และ 4) ประชาชนในชุมชน และบุคลากรของเทศบาลตำบลบางพระ จังหวัดชลบุรี ได้เรียนรู้ มีทักษะ และประสบการณ์ ในการทำงานพัฒนาชุมชนร่วมกัน โดยดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ของประชาชน 10 ชุมชนในการจัดทำแผนชุมชน ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัญหาและความต้องการทั่วไปของชุมชนในเทศบาลตำบลบางพระ ซึ่งเป็นชุมชนเมืองและชุมชนกึ่งเมือง สภาพโครงสร้างและสังคมค่อนข้างดี มีปัญหาและความต้องการด้าน

โครงสร้างชุมชนและด้านสังคมเพิ่มขึ้นจากเดิมที่มีอยู่ เช่น ไฟฟ้าแสงสว่างสาธารณะ การเพิ่มรายได้ และการส่งเสริมสุขภาพ

2. ประชาชนมีส่วนร่วมและมีความสามารถในการจัดทำแผนชุมชน ระยะ 3 ปี อย่างสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ทั้ง 10 ชุมชน โดยการมีส่วนร่วมได้อย่างสมบูรณ์ และมีแนวทางพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

3. ประชาชนในชุมชน และบุคลากรของเทศบาลตำบลบางพระ จังหวัดชลบุรี ได้เรียนรู้ มีทักษะและประสบการณ์ในการทำงานพัฒนาชุมชนร่วมกัน มีกิจกรรมการพัฒนาระดับท้องถิ่นที่เป็นรูปธรรมชัดเจน และมีความพร้อมที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ดำเนินงานพัฒนาอย่าง ยั่งยืนต่อไปได้เป็นอย่างดี

อาดิษฐ์ อินทจักร (2552, บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลเวียงพร้าว อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะและระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี (พ.ศ. 2553-2555) ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชน ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี โดยภาพรวมยังอยู่ในระดับน้อยทั้งในลักษณะการมีส่วนร่วมเพื่อการตัดสินใจ ลักษณะการมีส่วนร่วมนำแผนไปปฏิบัติและลักษณะการมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีเพียงลักษณะการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์เท่านั้นที่มีระดับการมีส่วนร่วมระดับปานกลาง สาเหตุเกิดจากการที่ประชาชนไม่รู้บทบาท หน้าที่ของตนเอง เพียงแต่เข้าร่วมประชุมประชาคมและเสนอแผนงานหรือ โครงการแล้วรอรับผลประโยชน์จากการดำเนินงานเท่านั้น

กนกพร แสงศรี (2552, บทคัดย่อ) การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะปันหยี่ อำเภอเมือง จังหวัดพังงา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะปันหยี่ อำเภอเมือง จังหวัดพังงา และเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะปันหยี่ อำเภอเมือง จังหวัดพังงา จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ และรายได้ต่อเดือน กลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปในตำบลเกาะปันหยี่ อำเภอเมือง จังหวัดพังงา จำนวน 360 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าทดสอบที (t-Test) และค่าทดสอบเอฟ (F-test) การวิเคราะห์ ความแปรปรวนทางเดียว และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ โดยวิธีการของเซฟเฟการศึกษพบว่า กลุ่มประชากรตัวอย่างที่ศึกษา จำนวน 360 คน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลของ

องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะป็นหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล เกาะป็นหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา ด้านการร่วมคิดและตัดสินใจ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการดำเนินการและ ด้านการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับน้อย ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ และอาชีพ ต่างกัน การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะป็นหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา ไม่แตกต่างกัน ประชาชนที่มีระดับการศึกษาและรายได้ต่างกัน การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะป็นหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ประชาชนในตำบลเกาะป็นหยี ที่มีระดับการศึกษาสูงและรายได้สูง เป็นกลุ่มที่มีโอกาสทางสังคมสูง ส่วนใหญ่จะประกอบ อาชีพนอกพื้นที่ ทำให้มองเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล น้อยกว่าประชาชนในตำบลเกาะป็นหยีที่มีระดับการศึกษาน้อยและรายได้ต่ำ ส่วนประชาชนใน ตำบลเกาะป็นหยีที่มีระดับการศึกษาน้อยและรายได้ต่ำส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอยู่ในพื้นที่ตลอดเวลาทำให้มองเห็นปัญหา และมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลมากกว่าประชาชนที่มีการศึกษาระดับสูงและรายได้สูง

ประวีณา ชะนอบรัมย์ (2554, บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ มีความมุ่งหมาย เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ใน 4 ด้าน คือ ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยว และยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาระบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 367 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปยังชุมชนต่าง ๆ ตามสัดส่วนโดยวิธีสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มี 3 ลักษณะได้แก่ แบบตรวจสอบรายการ (Check List) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และแบบปลายเปิด (Openended Form) สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลจากการวิจัยพบว่า

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาระบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต อยู่ในระดับมาก ส่วนยุทธศาสตร์ด้าน

การพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนและยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง โดยยุทธศาสตร์ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาระบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รองลงมาคือยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต และยุทธศาสตร์ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ตามลำดับ

2. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ มีจำนวนมากที่สุด ได้แก่ ควรมีการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่นและชุมชนให้มากขึ้นและครอบคลุมทุกด้าน รองลงมาให้มีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของเทศบาลให้มากขึ้น โครงการต่างๆที่บรรจุเข้าไปในแผนยุทธศาสตร์ ควรดำเนินการให้แล้วเสร็จทุกโครงการ และควรให้ประชาชนเข้าร่วมประชุมและร่วมในการวางแผนยุทธศาสตร์ เพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาหมู่บ้านของตนเองให้ตรงกับความต้องการตามลำดับ

สุจิตา ม่วงเพชร (2553, บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรีกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในหมู่บ้าน 6 หมู่บ้าน จำนวน 391 คน ได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้น แล้วนำแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ใช้สถิติค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ t-Test และ การวิเคราะห์ความแปรปรวน(Analysis of Variance: ANOVA) และสถิติสหสัมพันธ์ (Pearson, Product Moment Correlation) ผลการวิจัย พบว่า

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีโดยภาพรวมจะอยู่ในระดับปานกลาง ในส่วนของด้านร่วมตัดสินใจและด้านร่วมติดตามและประเมินผลพบว่าอยู่ในระดับน้อย

2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลบางรักน้อย จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส และตำแหน่งในชุมชน ผลการศึกษา พบว่า อายุ อาชีพ สถานภาพ และตำแหน่ง ที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบล แตกต่างกัน ส่วนในด้านเพศ และระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่แตกต่างกัน

3. ปัจจัยด้านสังคมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมบัติ ทักษานี (2554, บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้ง และอาศัยอยู่ในเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี โดยการสุ่มอย่างง่าย ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ จำนวน 397 คน สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ เพื่อวิเคราะห์ค่าร้อยละของความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method) ผลการวิจัยพบว่า

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมพบว่าประชาชนมีส่วนร่วม ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในระดับปานกลาง เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ด้าน โดยเรียงลำดับของค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม และด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา ในขณะที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับน้อยจำนวน 2 ด้าน โดยเรียงลำดับของค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

2.1 จำแนกตามเพศ โดยรวมพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้ง 4 ด้าน

2.2 จำแนกตามช่วงอายุ โดยรวมพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และเมื่อพิจารณา ในแต่ละด้านพบว่าด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01 ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05

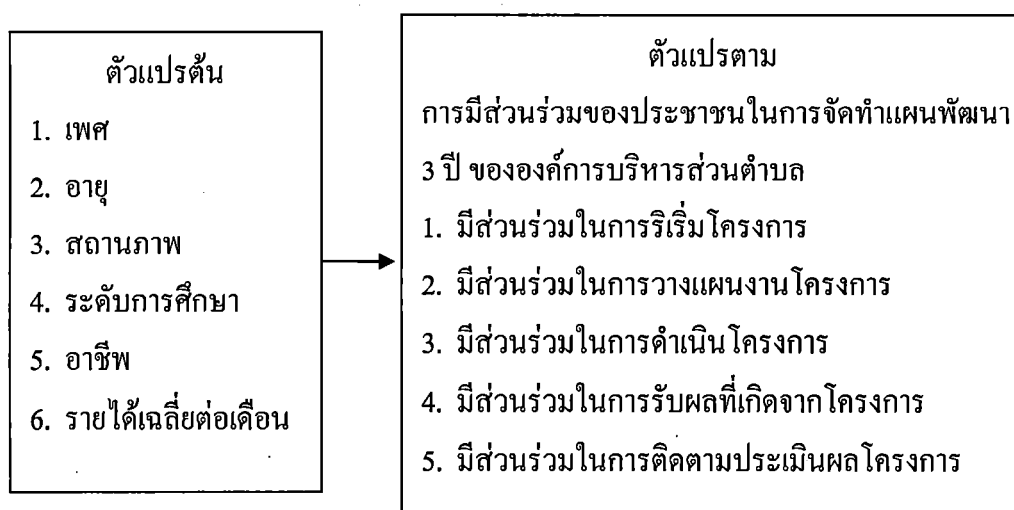
2.3 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01 ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 ในขณะที่ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน

2.4 จำแนกตามอาชีพ โดยรวมพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณา เป็นรายด้านพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 ทั้ง 4 ด้าน

2.5 จำแนกตามรายได้ โดยรวมพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณา เป็นรายด้านพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้ง 4 ด้าน

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สรุปแนวคิดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษามีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ขององค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอรายละเอียดในการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว จำนวน 5,509 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว จำนวน 315 คน สุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มแบบมีระบบ (Systematic Sampling) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของยามานะ (Yamane, 1973 อ้างถึงใน ไพฑูรย์ โพธิสว่าง, 2554, หน้า 184) กำหนดค่าความคลาดเคลื่อน .05 ดังนี้

$$\text{จากสูตร } n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = จำนวนของขนาดตัวอย่าง

N = จำนวนรวมทั้งหมดของประชากรที่ใช้ในการศึกษา

e = ความผิดพลาดที่ยอมรับได้ในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 0.05

$$\text{แทนค่า } n = \frac{5,509}{1 + [5,509 \times (0.05)^2]}$$

$$= 314.31 \text{ คน}$$

ดังนั้น ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 315 คน

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อสอบถามความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ซึ่งมีทั้งหมด 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการริเริ่มโครงการ
2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนงานโครงการ
3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินโครงการ
4. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับผลที่เกิดจากโครงการ
5. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามประเมินผลโครงการ

โดยมีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด ระดับการมีส่วนร่วมมาก ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง ระดับการมีส่วนร่วมน้อย ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด โดยกำหนดความหมายของคะแนนดังนี้

ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุดให้	5	คะแนน
ระดับการมีส่วนร่วมมากให้	4	คะแนน
ระดับการมีส่วนร่วมปานกลางให้	3	คะแนน
ระดับการมีส่วนร่วมน้อยให้	2	คะแนน
ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดให้	1	คะแนน

การหาค่าเฉลี่ยของคำตอบแบบสอบถามโดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ยดังนี้

4.50 - 5.00	หมายถึง	มีการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด
3.50 - 4.49	หมายถึง	มีการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก
2.50 - 3.49	หมายถึง	มีการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง
1.50 - 2.49	หมายถึง	มีการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.49	หมายถึง	มีการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดแสดงความคิดเห็นข้อเสนอแนะของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. นำประเด็นที่เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ใน 5 ด้าน ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง

2. นำประเด็นข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ใน 5 ด้านกลับมาปรับปรุงและแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำ

3. นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ทำการประเมินหาค่าความสอดคล้องภายในเครื่องมือในการวิจัย (Content Validity) โดยการประเมินข้อคำถามว่าสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการวัดเพียงใด ซึ่งใช้เกณฑ์การประเมินความสอดคล้องกำหนดค่าตัวเลขดังนี้

ค่า +1 หมายถึง สอดคล้อง

ค่า 0 หมายถึง ไม่แน่ใจ

ค่า -1 หมายถึง ไม่สอดคล้อง

ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่

3.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านโครงสร้าง ได้แก่ ร.ต.อ.ดร.วิเชียร ต้นศิริคงคล อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

3.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา ได้แก่ นางประไพ ฉายอรุณ ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1

3.3 ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ได้แก่ นางสาวรำพึง ร่วมทอง ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี เขต 1

4. คำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Congruence) ของข้อคำถามในแต่ละข้อ พบว่าทุกข้อมีค่าดัชนี (IOC) มากกว่า 0.50 ซึ่งเป็นที่ยอมรับได้

5. นำแบบสอบถามไปทดสอบการใช้กับกลุ่มซึ่งไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 30 คน (กับประชากรขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าแยก) และหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) พบว่าทุกข้อคำถามมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.50 – 0.80 และภาพรวมทั้งหมดมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.65

6. จัดพิมพ์ประเด็นที่เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ใน 5 ด้าน เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว จำนวน 315 ชุด โดยฝากแบบสอบถามไปกับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในวันประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2555 โดยของแบบสอบถามจะระบุชื่อกลุ่มตัวอย่างเมื่อตอบแบบสอบถามเรียบร้อยแล้วให้ส่งกลับมายังผู้วิจัยทางไปรษณีย์

2. ได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 315 ชุด ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามพบว่าทุกฉบับมีความสมบูรณ์ คิดเป็นร้อยละ 100

3. นำแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษาอาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยใช้การทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มเพศ ทดสอบด้วยสถิติ t-Test (Independent) โดยใช้กลุ่มอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน (มากกว่าสองตัวแปร) โดยใช้วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way Analysis of Variance) หรือ F-test หากมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้วิจัยจะทดสอบเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของ แอล เอส ดี (LSD : Leas Significant Difference)

3. หาแนวทางในการปรับปรุงการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว โดยการสรุปความ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้
เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาผู้ศึกษาทำการลงรหัสแล้วนำข้อมูลมาบันทึกลงในเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปโดยแบ่งการวิเคราะห์ได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ส่วนที่ 2 เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยใช้การทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มเพศ ทดสอบด้วยสถิติ t-Test (Independent) โดยใช้กลุ่มอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน (มากกว่าสองตัวแปร) โดยใช้วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way Analysis of Variance) หรือ F-test หากมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้วิจัยจะทดสอบเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของ แอล เอส ดี (LSD : Least Significant Difference)

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว โดยการสรุปความ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษามีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ศึกษาเฉพาะกรณี ตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ในบทที่ 4 ผู้ศึกษาจะได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลตามลำดับดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

2. ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมและการทดสอบสมมติฐานแบ่งเป็น

2.1 การวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

2.2 การทดสอบสมมติฐานของการวิจัย

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในตรงกันในการสื่อความหมาย ผู้ศึกษาได้กำหนดความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

\bar{x} แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)

SD แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

SS แทน ผลบวกกำลังสอง (Sum of Squares)

MS แทน ผลรวมกำลังสองค่าเฉลี่ย (Mean Square)

Df แทน ชั้นของความเป็นอิสระ (Degrees of Freedom)

T แทน สถิติทดสอบที่ใช้ในการพิจารณาใน t – Distribution

F แทน สถิติทดสอบที่ใช้พิจารณาใน F – Distribution

* แทน ระดับทางสถิติที่ระดับ .05

Sig แทน ค่าความน่าจะเป็นที่คำนวณได้จากค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลในเรื่อง เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ปัจจัยส่วนบุคคล		จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	157	49.84
	หญิง	158	50.16
	รวม	315	100.00
อายุ	18 - 25 ปี	14	4.44
	26 - 35 ปี	54	17.14
	36 - 45 ปี	59	18.73
	46 - 55 ปี	115	36.51
	56 - 65 ปี	41	13.02
	66 ปี ขึ้นไป	32	10.16
	รวม	315	100.00
	สถานภาพ	โสด	72
สมรส		213	67.62
หย่าร้าง/หม้าย		30	9.52
รวม		315	100.00
ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	178	56.51
	มัธยมศึกษาตอนต้น	68	21.59
	มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช.	49	15.56
	อนุปริญญาหรือ ปวส.	3	0.95
	ปริญญาตรี	17	5.40
	สูงกว่าปริญญาตรี	0	0.00
	รวม	315	100.00

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาชีพ เกษตรกร	134	45.40
ค้าขาย	44	13.97
รับจ้าง	97	30.79
ข้าราชการ	5	1.59
กิจการส่วนตัว	12	3.81
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	2	0.63
อื่น ๆ	12	3.81
รวม	315	100.00
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	89	28.25
5,001 – 10,000 บาท	146	46.35
10,001 – 15,000 บาท	45	14.29
15,001 – 20,000 บาท	16	5.08
20,001 – 30,000 บาท	11	3.49
มากกว่า 30,000 บาท	8	2.54
รวม	315	100.00

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะดังนี้ คือ เพศ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 50.16 และเพศชาย จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 49.84

อายุ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุ ระหว่าง 46 – 55 ปี จำนวน 115 คนคิดเป็นร้อยละ 36.51 รองลงมา มีอายุระหว่าง 36 – 45 ปี จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 18.73 มีอายุ 26 – 35 ปี จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 17.14 อายุ 56 – 65 ปี จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 13.02 อายุ 66 ปี ขึ้นไป จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 10.06 และอายุ 18-25 ปี จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 4.44 ตามลำดับ

สถานภาพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สถานภาพสมรส จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 67.62 และรองลงมาคือ โสดจำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 22.86 และหย่าร้าง/หม้าย จำนวน 30 คน คิดเป็น

ร้อยละ 9.52 ตามลำดับ

ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 56.51 รองลงมา ได้แก่ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 21.59 ระดับมัธยมตอนปลายหรือ ปวช. จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 15.56 ปริญญาตรี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 5.40 ระดับอนุปริญญา หรือ ปวส.จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.95 และระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00 ตามลำดับ

อาชีพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 45.40 รองลงมา ได้แก่ อาชีพรับจ้าง จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 30.79 อาชีพค้าขาย จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 13.97 อาชีพกิจการส่วนตัว จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.81 อาชีพอื่น ๆ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.81 อาชีพข้าราชการ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.59 และอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.63 ตามลำดับ

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระหว่าง 5,001 – 10,000 บาท จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 46.35 รองลงมามีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 28.25 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 10,001 – 15,000 บาท จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 14.29 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 15,001 – 20,000 บาท จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 5.08 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 20,001 – 30,000 บาท จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 3.49 และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 30,000 บาท จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.54 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมและการทดสอบสมมติฐาน

2.1 การวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี

ตารางที่ 3 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน ในภาพรวม

การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล 3 ปี	\bar{x}	SD	ระดับการมีส่วนร่วม
1. การมีส่วนร่วมในด้านการริเริ่มโครงการ	3.33	0.88	ปานกลาง
2. การมีส่วนร่วมในด้านการวางแผนงานโครงการ	3.06	0.79	ปานกลาง
3. การมีส่วนร่วมในด้านการดำเนินโครงการ	2.97	0.81	ปานกลาง

ตารางที่ 3 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล 3 ปี	\bar{x}	SD	ระดับการมีส่วนร่วม
4. การมีส่วนร่วมในด้านการรับผลจากโครงการ	2.96	0.90	ปานกลาง
5. การมีส่วนร่วมในด้านการติดตามและประเมินผล	2.73	0.94	ปานกลาง
รวม	3.00	0.77	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้วในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.00$) ด้านการมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.33$) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนงานโครงการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.06$) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.97$) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลจากโครงการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.96$) และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลโครงการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.73$)

ตารางที่ 4 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน ด้านการริเริ่มโครงการ

ข้อ	ด้านการริเริ่มโครงการ	\bar{x}	SD	ระดับการมีส่วนร่วม
1.	การร่วมประชุมเพื่อเสนอปัญหาความต้องการของตนเอง หมู่บ้าน ชุมชน ท้องถิ่น	3.43	1.02	ปานกลาง
2.	การร่วมนำความต้องการหรือปัญหาของเพื่อนบ้านเสนอเข้าที่ประชุมประชาคม	3.38	1.05	ปานกลาง
3.	การร่วมเสนอปัญหาความต้องการของท้องถิ่นผ่านตัวแทน หมู่บ้าน ผู้นำท้องถิ่น สมาชิกสภา หรือเจ้าหน้าที่ อบต.	3.47	1.07	ปานกลาง

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อ	ด้านการริเริ่มโครงการ	\bar{x}	SD	ระดับการมีส่วนร่วม
4.	การร่วมพิจารณาสาเหตุของปัญหาหรือความต้องการ	3.16	1.02	ปานกลาง
5.	การร่วมคิดและกำหนดแนวทางพัฒนา เพื่อแก้ไขและลดปัญหาของหมู่บ้าน ชุมชน ท้องถิ่น	3.23	1.00	ปานกลาง
	รวม	3.33	0.88	ปานกลาง

จากตารางที่ 4 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอนด้านการริเริ่มโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.33$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการร่วมเสนอปัญหาความต้องการของท้องถิ่นผ่านตัวแทนหมู่บ้าน ผู้นำท้องถิ่น สมาชิกสภา อบต. หรือเจ้าหน้าที่ อบต. ($\bar{x} = 3.47$) และรองลงมาได้แก่ การมีส่วนร่วมในการร่วมประชุมเพื่อเสนอปัญหาความต้องการของตนเอง หมู่บ้าน ชุมชน ท้องถิ่น ($\bar{x} = 3.43$) การมีส่วนร่วมในการนำความต้องการหรือปัญหาของเพื่อนบ้านเสนอเข้าที่ประชุมประชาคมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.38$) การมีส่วนร่วมในการคิดและกำหนดแนวทางพัฒนา เพื่อแก้ไขและลดปัญหาของหมู่บ้าน ชุมชน ท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.23$) และ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การมีส่วนร่วมในการพิจารณาสาเหตุของปัญหาหรือความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.16$)

ตารางที่ 5 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน ด้านการวางแผนงานโครงการ

ข้อ	ด้านการวางแผนงานโครงการ	\bar{x}	SD	ระดับการมีส่วนร่วม
6.	การร่วมคัดเลือกแนวทางการพัฒนาเพื่อกำหนดโครงการ/กิจกรรม	3.06	0.96	ปานกลาง
7.	การร่วมวางแผนนโยบาย/แผนงาน/โครงการ/กิจกรรมกับ อบต.	3.04	0.93	ปานกลาง
8.	การร่วมจัดลำดับความสำคัญของโครงการ/กิจกรรมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี	3.05	0.97	ปานกลาง
9.	การร่วมคิดหาวิธีการที่จะได้งบประมาณเพื่อดำเนินโครงการ/กิจกรรมตามแผน	2.99	1.01	ปานกลาง
10.	การร่วมวางแผนในการใช้ทรัพยากรของท้องถิ่นที่มีอย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพต่อส่วนรวม	3.16	0.84	ปานกลาง
รวม		3.06	0.79	ปานกลาง

จากตารางที่ 5 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอนด้านการวางแผนงานโครงการโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.06$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือการมีส่วนร่วมในการวางแผนในการใช้ทรัพยากรของท้องถิ่นที่มีอย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพต่อส่วนรวม ($\bar{x} = 3.16$) และรองลงมาได้แก่ การมีส่วนร่วมในการคัดเลือกแนวทางการพัฒนาเพื่อกำหนดโครงการ/กิจกรรม ($\bar{x} = 3.06$) การมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของโครงการ/กิจกรรมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.05$) การมีส่วนร่วมในการวางแผนนโยบาย/แผนงาน/โครงการ/กิจกรรมกับ อบต.อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.04$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือการมีส่วนร่วมในการคิดหาวิธีการที่จะได้งบประมาณเพื่อดำเนินโครงการ/กิจกรรมตามแผนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.99$)

ตารางที่ 6 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน ด้านการดำเนินโครงการ

ข้อ	ด้านการดำเนินโครงการ	\bar{x}	SD	ระดับการมีส่วนร่วม
11.	การร่วมเสนอตัวแทนเป็นกรรมการในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี	2.99	0.87	ปานกลาง
12.	การร่วมคัดเลือกตัวแทนเป็นกรรมการในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี	3.07	0.98	ปานกลาง
13.	การร่วมเป็นกรรมการในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี	2.91	0.99	ปานกลาง
14.	การร่วมสนับสนุนทางการเงิน วัสดุอุปกรณ์ เพื่อนำไปพัฒนาหมู่บ้าน ชุมชน ท้องถิ่น	2.92	0.94	ปานกลาง
15.	การร่วมกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี	2.77	1.09	ปานกลาง
16.	การร่วมประชุมเพื่อเสนอร่างแผนพัฒนา 3 ปี ต่อสภา อบต.หนองบอน	2.93	1.00	ปานกลาง
17.	การร่วมเผยแพร่ความก้าวหน้าของการจัดทำแผนพัฒนาฯ	2.91	1.03	ปานกลาง
18.	การร่วมประชาสัมพันธ์กำหนด การประชุมประชาคม เสนอความเห็นเพื่อจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี	3.07	1.06	ปานกลาง
19.	การร่วมปฏิบัติตามโครงการ/กิจกรรมที่ อบต. ได้นำไปดำเนินการในหมู่บ้าน ให้บรรลุเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ในแผนพัฒนา 3 ปี	3.17	1.06	ปานกลาง
20.	การร่วมหาแนวทางแก้ไขปัญหาการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี	2.91	1.07	ปานกลาง
รวม		2.97	0.81	ปานกลาง

จากตารางที่ 6 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอนด้านการดำเนินโครงการ โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.97$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือการร่วมปฏิบัติตามโครงการ/กิจกรรมที่ อบต. ได้นำไปดำเนินการในหมู่บ้าน ให้บรรลุเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ในแผนพัฒนา 3 ปี ($\bar{x} = 3.17$) รองลงมามี 2 ข้อได้แก่ การร่วมคัดเลือกตัวแทน

เป็นกรรมการในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ($\bar{x} = 3.07$) และการร่วมประชาสัมพันธ้กําหนดการประชุมประชาคมเสนอความเห็นเพื่อจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ($\bar{x} = 3.07$) การร่วมเสนอตัวแทนเป็นกรรมการในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.99$) การร่วมประชุมเพื่อเสนอร่างแผนพัฒนา 3 ปีต่อสภา อบต.หนองบอนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.93$) การร่วมสนับสนุนทางการเงิน วัสดุอุปกรณ์ เพื่อนำไปพัฒนาหมู่บ้าน ชุมชน ท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.92$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ย (\bar{x}) เท่ากับ 2.91 จำนวน 3 ข้อคือการร่วมหาแนวทางแก้ไขปัญหาจากการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี การร่วมเป็นกรรมการในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีและการร่วมเผยแพร่ความก้าวหน้าของการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือการร่วมกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.77$)

ตารางที่ 7 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน ด้านการรับผลที่เกิดจากโครงการ

ข้อ	ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลที่เกิดจากโครงการ	\bar{x}	SD	ระดับการมีส่วนร่วม
21.	การมีส่วนร่วมในการคัดค้านความไม่เหมาะสมของโครงการของ อบต.	2.80	1.13	ปานกลาง
22.	การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหที่เกิดจากการดำเนินโครงการของ อบต.	2.87	1.06	ปานกลาง
23.	การมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์จากโครงการตามแผนพัฒนา 3 ปี	3.35	1.05	ปานกลาง
โดยรวม		2.96	0.90	ปานกลาง

จากตารางที่ 7 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอนด้านการรับผลที่เกิดจากโครงการ โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.96$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือการมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์จากโครงการตามแผนพัฒนา 3 ปี ($\bar{x} = 3.35$) รองลงมาได้แก่ การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหที่เกิดจากการดำเนินโครงการของ อบต. ($\bar{x} = 2.87$) และ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือการมีส่วนร่วมในการคัดค้านความไม่เหมาะสมของโครงการของ อบต.อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.80$)

ตารางที่ 8 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน ด้านการติดตามและประเมินผลโครงการ

ข้อ	ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลโครงการ	\bar{x}	SD	ระดับการมีส่วนร่วม
24.	การร่วมเป็นกรรมการในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา 3 ปี	2.82	1.06	ปานกลาง
25.	การร่วมตรวจติดตามการดำเนินโครงการ/กิจกรรมที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนา 3 ปี	2.68	0.97	ปานกลาง
26.	การร่วมประเมินผลการดำเนินโครงการ/กิจกรรมที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนา 3 ปี	2.70	1.08	ปานกลาง
27.	การร่วมติดตามประเมินผลว่าโครงการที่บรรจุในแผนพัฒนา 3 ปี สอดรับกับแนวทางกำหนดหรือไม่	2.80	1.01	ปานกลาง
28.	การร่วมตรวจสอบการใช้งบประมาณในการดำเนินโครงการ/กิจกรรม	2.70	1.15	ปานกลาง
29.	การร่วมหาแนวทางแก้ไขปัญหาจากการติดตามและประเมินผล	2.79	1.07	ปานกลาง
โดยรวม		2.73	0.94	ปานกลาง

จากตารางที่ 8 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอนด้านการติดตามและประเมินผลโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.73$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือการร่วมเป็นกรรมการในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา 3 ปี ($\bar{x} = 2.82$) รองลงมาได้แก่การร่วมติดตามประเมินผลว่าโครงการที่บรรจุในแผนพัฒนา 3 ปี สอดรับกับแนวทางกำหนดหรือไม่ ($\bar{x} = 2.80$) การร่วมหาแนวทางแก้ไขปัญหาจากการติดตามและประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.79$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ย (\bar{x}) เท่ากับ 2.70 อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ข้อคือการร่วมประเมินผลการดำเนินโครงการ/กิจกรรมที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาตำบล และการร่วมตรวจสอบการใช้งบประมาณในการดำเนินโครงการ/กิจกรรม ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือการร่วมตรวจติดตามการดำเนินโครงการ/กิจกรรมที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนา 3 ปี อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.68$)

2.2 การทดสอบสมมติฐานของการวิจัย

ความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ต่างกัน พิจารณา ดังนี้

ตารางที่ 9 การเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน

เพศ	จำนวน (คน)	\bar{x}	S.D.	t-Test	Sig(2-tailed)
ชาย	157	2.73	0.75	-6.703	0.000*
หญิง	158	3.28	0.68		
รวม	315	3.00	0.77		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $< .05$

จากตารางที่ 9 พบว่าความแตกต่างด้านเพศของประชาชนที่แตกต่างกันมีผลต่อความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ในภาพรวมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 (มีค่า Sig.(2-tailed) = 0.000) ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ (ไม่ยอมรับสมมติฐาน)

ตารางที่ 10 การเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	6.761	5	1.352	2.321	0.043*
ภายในกลุ่ม	180.060	309	0.583		
รวม	186.82	314			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $< .05$

จากตารางที่ 10 พบว่าความแตกต่างด้านอายุของประชาชนที่แตกต่างกันมีผลต่อความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ในภาพรวมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 (0.043 น้อยกว่า 0.05) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อผู้วิจัยพบว่าอายุของประชาชนที่แตกต่างกันมีผลต่อความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ในภาพรวมที่แตกต่างกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำผลการวิเคราะห์มาเปรียบเทียบเชิงซ้อน (Post Hoc Multiple Comparisons) โดยใช้วิธีการทดสอบแบบ Least Significant Difference (LSD.) เพื่อทดสอบว่ารายคู่ใดบ้างแตกต่างกัน ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 การเปรียบเทียบช่วงอายุรายคู่ของกลุ่มตัวอย่างที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน

อายุ	18-25 ปี	26-35 ปี	36-45 ปี	46-55 ปี	56-65 ปี	66 ปีขึ้นไป
18-25 ปี	-					
26-35 ปี		-				0.428*
36-45 ปี			-			
46-55 ปี				-		0.468*
56-65 ปี					-	
66 ปีขึ้นไป						-

* หมายถึง ปฏิเสธสมมติฐานทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

จากตารางที่ 11 ผลวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าประชาชนที่มีอายุต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่ต่างกันคือ

คู่ที่ 1 ประชาชนที่มีอายุ 26-35 ปีกับประชาชนที่มีตั้งแต่อายุ 66 ปีขึ้นไป มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (0.428) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คู่ที่ 2 ประชาชนที่มีอายุ 46-55 ปีกับประชาชนที่มีตั้งแต่อายุ 66 ปีขึ้นไป มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (0.468) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 12 การเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลด้านสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	7.977	2	3.989	6.958	0.001*
ภายในกลุ่ม	178.844	312	0.573		
รวม	186.821	314			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ < .05

จากตารางที่ 12 พบว่าความแตกต่างด้านสถานภาพของประชาชนที่แตกต่างกันมีผลต่อความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ในภาพรวมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อผู้วิจัย พบว่าสถานภาพของประชาชนที่แตกต่างกันมีผลต่อความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ในภาพรวมที่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำผลการวิเคราะห์มาเปรียบเทียบเชิงซ้อน (Post Hoc Multiple Comparisons) โดยใช้วิธีการทดสอบแบบ Least Significant Difference (LSD.) เพื่อทดสอบว่ารายคู่ใดบ้างแตกต่างกัน ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 การเปรียบเทียบสถานภาพรายคู่ของกลุ่มตัวอย่างที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วม
ในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน

สถานภาพ	โสด	สมรส	อย่าร้าง/หม้าย
โสด	-		
สมรส	0.312*	-	0.395*
อย่าร้าง/หม้าย			-

* หมายถึง ปฏิเสธสมมติฐานทางสถิติระดับนัยสำคัญที่ 0.05

จากตารางที่ 13 ผลวิเคราะห์แสดงว่าประชาชนที่มีสถานภาพต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วม
ในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่ต่างกันคือ

คู่ที่ 1 ประชาชนที่มีสถานภาพโสดกับประชาชนที่มีสถานภาพอย่าร้าง/หม้าย มีระดับการมี
ส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (0.312) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
(ค่า Sig. = 0.003 ซึ่งน้อยกว่า 0.05)

คู่ที่ 2 ประชาชนที่มีสถานภาพสมรสกับประชาชนที่มีสถานภาพอย่าร้าง/หม้าย มีระดับ
การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (0.395) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
0.05 (ค่า Sig. = 0.008 ซึ่งน้อยกว่า 0.05)

ตารางที่ 14 การเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับการศึกษาของ
กลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	13.477	4	3.369	6.026	0.000*
ภายในกลุ่ม	173.344	310	0.559		
รวม	186.821	314			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ < .05

จากตารางที่ 14 พบว่าความแตกต่างด้านระดับการศึกษาของประชาชนที่แตกต่างกันมีผลต่อความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ในภาพรวมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อผู้วิจัย พบว่าระดับการศึกษาของประชาชนที่แตกต่างกันมีผลต่อความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ในภาพรวมที่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้วิจัย จึงได้นำผลการวิเคราะห์มาเปรียบเทียบเชิงซ้อน (Post Hoc Multiple Comparisons) โดยใช้วิธีการทดสอบแบบ Least Significant Difference (LSD.) เพื่อทดสอบว่ารายคู่ใดบ้างแตกต่างกัน ดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 การเปรียบเทียบระดับการศึกษารายคู่ของกลุ่มตัวอย่างที่ส่งผลกระทบต่อระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน

ระดับการศึกษา	ประถม ศึกษา	มัธยมศึกษา ตอนต้น	มัธยมศึกษาตอน ปลาย หรือ ปวช.	อนุปริญญา หรือ ปวส.	ปริญญา ตรี
ประถมศึกษา	-				
มัธยมศึกษาตอนต้น		-			
มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	0.365*		-		
อนุปริญญาหรือ ปวส.				-	
ปริญญาตรี	0.795*	0.622*	0.429*		-

* หมายถึง ปฏิเสธสมมติฐานทางสถิติระดับนัยสำคัญที่ 0.05

จากตารางที่ 15 ผลวิเคราะห์แสดงว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่ต่างกันคือ

คู่ที่ 1 ประชาชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช.กับประชาชนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (0.356) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คู่ที่ 2 ประชาชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีกับประชาชนที่มีการศึกษาระดับ
ประถมศึกษาที่มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (0.795)
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คู่ที่ 3 ประชาชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีกับประชาชนที่มีการศึกษาระดับ
มัธยมศึกษาตอนต้น มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (0.622)
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คู่ที่ 4 ประชาชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีกับประชาชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา
ตอนปลายหรือ ปวช. มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (0.429)
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 16 การเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลด้านอาชีพของกลุ่มตัวอย่าง
ที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	21.567	6	3.595	6.700	0.000*
ภายในกลุ่ม	165.254	308	0.537		
รวม	186.821	314			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ < .05

จากตารางที่ 16 พบว่าความแตกต่างด้านอาชีพของประชาชนที่แตกต่างกันมีผลต่อความ
คิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน
อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ในภาพรวมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05
ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อผู้วิจัย พบว่าอาชีพของประชาชนที่แตกต่างกันมีผลต่อความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วม
ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว
จังหวัดสระแก้ว ในภาพรวมที่แตกต่างกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำผลการวิเคราะห์มาเปรียบเทียบ
เชิงซ้อน (Post Hoc Multiple Comparisons) โดยใช้วิธีการทดสอบแบบ Least Significant Difference
(LSD.) เพื่อทดสอบว่ารายคู่ใดบ้างแตกต่างกัน ดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 การเปรียบเทียบอาชีพรายคู่ของกลุ่มตัวอย่างที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วม
ในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน

อาชีพ	เกษตรกร	ค้าขาย	รับจ้าง	ข้าราชการ	กิจการ ^๑	รัฐวิสาหกิจ	อื่น ๆ
เกษตรกร	-						0.765*
ค้าขาย	0.312*	-	0.467*		0.501*		1.078*
รับจ้าง			-				
ข้าราชการ	0.942*		1.096*	-	1.130*		1.078*
กิจการ ส่วนตัว					-		
รัฐวิสาหกิจ	1.254*		1.408*		1.442*	-	2.020*
อื่น ๆ							-

* หมายถึง ปฏิเสธสมมติฐานทางสถิติระดับนัยสำคัญที่ 0.05

จากตารางที่ 17 ผลวิเคราะห์แสดงว่าประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่ต่างกันคือ

คู่ที่ 1 ประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรกับประชาชนที่มีอาชีพอื่น ๆ มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (0.765) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คู่ที่ 2 ประชาชนที่มีอาชีพค้าขายกับประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (0.312) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คู่ที่ 3 ประชาชนที่มีอาชีพค้าขายกับประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (0.467) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คู่ที่ 4 ประชาชนที่มีอาชีพค้าขายกับประชาชนที่มีอาชีพกิจการส่วนตัวมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (0.501) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คู่ที่ 5 ประชาชนที่มีอาชีพค้าขายกับประชาชนที่มีอาชีพอื่น ๆ มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (1.078) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คู่มือ 6 ประชาชนที่มีอาชีพข้าราชการกับประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (0.942) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คู่มือ 7 ประชาชนที่มีอาชีพข้าราชการกับประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (1.096) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คู่มือ 8 ประชาชนที่มีอาชีพข้าราชการกับประชาชนที่มีอาชีพกิจการส่วนตัวมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (1.130) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คู่มือ 9 ประชาชนที่มีอาชีพข้าราชการกับประชาชนที่มีอาชีพอื่นๆมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (1.078) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คู่มือ 10 ประชาชนที่มีอาชีพรัฐวิสาหกิจกับประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (1.254) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คู่มือ 11 ประชาชนที่มีอาชีพรัฐวิสาหกิจกับประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (1.408) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คู่มือ 12 ประชาชนที่มีอาชีพรัฐวิสาหกิจกับประชาชนที่มีอาชีพกิจการส่วนตัวมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (1.442) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คู่มือ 13 ประชาชนที่มีอาชีพรัฐวิสาหกิจกับประชาชนที่มีอาชีพกิจการส่วนตัวมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (2.020) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 18 การเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลด้านรายได้ของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	15.509	5	3.102	5.595	0.000*
ภายในกลุ่ม	171.312	309	0.554		
รวม	186.821	314			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ < .05

จากตารางที่ 18 พบว่าความแตกต่างด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของประชาชนที่แตกต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล 3 ปีขององค์การบริหารส่วน ตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ในภาพรวมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อผู้วิจัย พบว่ารายได้เฉลี่ยต่อเดือนของประชาชนที่แตกต่างกันมีผลต่อความคิดเห็น ต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ในภาพรวมที่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำผลการวิเคราะห์ มาเปรียบเทียบเชิงซ้อน (Post Hoc Multiple Comparisons) โดยใช้วิธีการทดสอบแบบ Least Significant Difference (LSD) เพื่อทดสอบว่ารายได้ข้างแตกต่างกัน ดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19 การเปรียบเทียบรายได้ต่อเดือนรายคู่ของกลุ่มตัวอย่างที่ส่งผลต่อระดับการมี ส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน

รายได้เฉลี่ยต่อ เดือน(บาท)	ต่ำกว่า 5,000.-	5,001- 10,000.-	10,001- 15,000.-	15,001- 20,000.-	20,001- 30,000.-	มากกว่า 30,000.-
ต่ำกว่า 5,000.-	-					
5,001-10,000.-		-				
10,001-15,000.-			-			
15,001-20,000.-				-		
20,001-30,000.-	0.609*		0.626*		-	
มากกว่า 30,000.-	1.226*	1.050*	1.242*			-

* หมายถึง ปฏิเสธสมมติฐานทางสถิติระดับนัยสำคัญที่ 0.05

จากตารางที่ 19 ผลวิเคราะห์แสดงว่าประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่ต่างกันคือ

คู่ที่ 1 ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวน 20,001-30,000 บาท กับประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาทมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (0.609) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ค่า Sig. = 0.011 ซึ่งน้อยกว่า 0.05)

คู่ที่ 2 ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวน 20,001-30,000 บาท กับประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-15,000 บาทมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (0.626) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ค่า Sig. = 0.013 ซึ่งน้อยกว่า 0.05)

คู่ที่ 3 ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 30,000 บาท กับประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาทมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (1.226) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ค่า Sig. = 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05)

คู่ที่ 4 ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 30,000 บาท กับประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001-10,000 บาทมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (1.050) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ค่า Sig. = 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05)

คู่ที่ 5 ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 30,000 บาท กับประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001-10,000 บาทมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (1.242) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ค่า Sig. = 0.008 ซึ่งน้อยกว่า 0.05)

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี

จากการรวบรวมคำตอบจากแบบสอบถามปลายเปิด มีผู้เขียนข้อเสนอแนะกลับมา 32 ชุด โดยผู้ตอบถามเสนอกลับมาและผู้วิจัยได้สรุปเป็นรายด้าน ดังนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ

ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ว่างไปร่วมในการที่จะร่วมกับเจ้าหน้าที่ดำเนินการทุกเรื่องควรให้ไปร่วมเฉพาะที่สำคัญและในเวลาที่ทางราชการปฏิบัติงานประชาชนต้องไปทำมาหากิน ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้มาก คนที่รู้ปัญหาไม่ได้เข้าประชุมประชาคม

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนงานโครงการ

ผู้นำต้องมีความเข้าใจข้อมูลของตำบลก่อนและทุกหน่วยงานต้องร่วมกันวางแผนด้วย

3. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอนควรเข้าถึงสถานที่ พื้นที่ และชุมชน หมู่บ้าน ต้องกำหนดหลักเกณฑ์ของปัญหาให้ได้ความจริงและชัดเจน ขั้นตอนการวางแผนการวางแผน ยังไม่มีการครอบคลุม เท่าที่ควร ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องแผนพัฒนา ประชาคมไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการวางแผนในโครงการต่าง ๆ เมื่อมีการวางแผนงานบางแผนงานไม่สามารถ

นำมาใช้จริงได้ ประชาชนไม่ค่อยทราบหัวข้อในการพัฒนาด้านต่าง ๆ ในการวางแผนบางครั้งไม่ค่อยได้รายละเอียดมากนัก ประชาชนไม่มีเวลาเข้าร่วมในการวางแผน ชุมชนไม่ให้ความสำคัญในการทำแผน แผนทำมาก่อนแล้วโดยทีมงาน อบต. ประชาชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพิ่มเติมแผน จากผู้เชี่ยวชาญในการวางแผน การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลจากโครงการ

ประชาชนมีส่วนร่วมน้อย ต่างคนต่างอยู่ แต่จะร้องเรียนเมื่อเดือดร้อน

5. ด้านการติดตามและประเมินผลโครงการ

ควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบในเรื่องการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ให้มากกว่านี้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน และเพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือประชาชนในพื้นที่ตำบลหนองบอนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 315 คน สุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Sampling) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของยามานะ (Yamane, 1973 อ้างถึงใน ไพฑูรย์ โปธิสว่าง, 2554, หน้า 184) กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ระดับ .05 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม 3 ตอน ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบวัดมาตรการมีส่วนร่วมแบบประมาณค่า 5 ระดับ ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อเสนอแนะ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้แก่ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน ผู้นำ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบสมมติฐานใช้การทดสอบแบบทีและแบบเอฟ สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ การหาค่าความตรงตามสูตรของ IOC และการหาค่าความเที่ยงตรงตามสูตรอัลฟา ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่่างมีดังนี้

เพศ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 50.16 และเพศชาย จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 49.84

อายุ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุ ระหว่าง 46 – 55 ปี จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 36.51 รองลงมา มีอายุระหว่าง 36 – 45 ปี จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 18.73 มีอายุ 26 – 35 ปี

จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 17.14 อายุ 56 – 65 ปี จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 13.02 อายุ 66 ปีขึ้นไป จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 10.06 และอายุ 18-25 ปี จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 4.44 ตามลำดับ

สถานภาพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สถานภาพสมรส จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 67.62 และรองลงมา คือ โสด จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 22.86 และหย่าร้าง/หม้าย จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 9.52 ตามลำดับ

ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 56.51 รองลงมา ได้แก่ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 21.59 ระดับมัธยมตอนปลายหรือ ปวช. จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 15.56 ปริญญาตรี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 5.40 ระดับอนุปริญญา หรือ ปวส. จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.95 และระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00 ตามลำดับ

อาชีพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 45.40 รองลงมา ได้แก่ อาชีพรับจ้าง จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 30.79 อาชีพค้าขาย จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 13.97 อาชีพกิจการส่วนตัว จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.81 อาชีพอื่น ๆ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.81 อาชีพข้าราชการ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.59 และอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.63 ตามลำดับ

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระหว่าง 5,001 – 10,000 บาท จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 46.35 รองลงมามีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 28.25 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 10,001 – 15,000 บาท จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 14.29 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 15,001 – 20,000 บาท จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 5.08 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 20,001 – 30,000 บาท จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 3.49 และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 30,000 บาท จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.54 ตามลำดับ

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย (\bar{x}) เท่ากับ 3.00 โดยด้านการมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด (\bar{x}) เท่ากับ 3.33 และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลโครงการอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (\bar{x}) เท่ากับ 2.73 ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนงานโครงการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.06$) ด้านการมีส่วนร่วมในการ

ดำเนินโครงการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.97$) และด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลจากโครงการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.96$)

ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอนด้านการริเริ่มโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.33$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ การร่วมเสนอปัญหาความต้องการของท้องถิ่นผ่านตัวแทนหมู่บ้าน ผู้นำท้องถิ่น สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{x} = 3.47$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือการร่วมพิจารณาสาเหตุของปัญหาหรือความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.16$)

ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอนด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนงานโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.06$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ การร่วมวางแผนในการใช้ทรัพยากรของท้องถิ่นที่มีอย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพต่อส่วนรวม ($\bar{x} = 3.16$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือการร่วมคิดหาวิธีการที่จะได้งบประมาณเพื่อดำเนินโครงการ/กิจกรรมตามแผนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.99$)

ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอนด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.97$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ การร่วมปฏิบัติตามโครงการ/กิจกรรมที่ อบต. ได้นำไปดำเนินการในหมู่บ้าน ให้บรรลุเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ในแผนพัฒนา 3 ปี ($\bar{x} = 3.17$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือการร่วมกำหนดกฎทินการปฏิบัติงานในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.77$)

ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอนด้านการรับผลที่เกิดจากโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.96$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือการมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์จากโครงการพัฒนาของ อบต. ($\bar{x} = 3.35$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือการมีส่วนร่วมในการคัดค้านความไม่เหมาะสมของโครงการของ อบต. อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.80$)

ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอนด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.73$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือการร่วมเป็นกรรมการในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา 3 ปี

($\bar{x} = 2.82$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือการร่วมตรวจติดตามการดำเนินโครงการ/กิจกรรมที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนา 3 ปี อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.68$)

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เพื่อตรวจสอบสมมติฐานพบว่าปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว ดังนี้

เพศ พบว่าความแตกต่างด้านเพศของประชาชนที่แตกต่างกันมีผลต่อความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองจังหวัดสระแก้ว ในภาพรวมที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อายุ พบว่าความแตกต่างด้านอายุของประชาชนที่แตกต่างกันมีผลต่อความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองจังหวัดสระแก้ว ในภาพรวมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และแต่ละกลุ่มอายุมีความสัมพันธ์กัน ดังนี้ คือประชาชนที่มีอายุ 26-35 ปี กับประชาชนที่มีตั้งแต่อายุ 66 ปีขึ้นไปมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (0.428) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ค่า Sig. = 0.012 ซึ่งน้อยกว่า 0.05) และประชาชนที่มีอายุ 46-55 ปีกับประชาชนที่มีตั้งแต่อายุ 66 ปีขึ้นไป มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (0.468) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ค่า Sig. = 0.002 ซึ่งน้อยกว่า 0.05)

สถานภาพ พบว่าความแตกต่างด้านสถานภาพของประชาชนที่แตกต่างกันมีผลต่อความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ในภาพรวมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และแต่ละสถานภาพมีความสัมพันธ์กัน ดังนี้ คือประชาชนที่มีสถานภาพโสดกับประชาชนที่มีสถานภาพอยู่ร้าง/หม้าย มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (0.312) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ค่า Sig. = 0.003 ซึ่งน้อยกว่า 0.05) และประชาชนที่มีสถานภาพสมรสกับประชาชนที่มีสถานภาพอยู่ร้าง/หม้าย มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (0.395) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ค่า Sig. = 0.008 ซึ่งน้อยกว่า 0.05)

ระดับการศึกษา พบว่าความแตกต่างด้านสถานภาพของประชาชนที่แตกต่างกันมีผลต่อความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบล

หนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ในภาพรวมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และแต่ละระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กัน ดังนี้ คือ ประชาชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช.กับประชาชนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (0.356) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ค่า Sig. = 0.003 ซึ่งน้อยกว่า 0.05) ประชาชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีกับประชาชนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (0.795) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ค่า Sig. = 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05) ประชาชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีกับประชาชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (0.622) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ค่า Sig. = 0.002 ซึ่งน้อยกว่า 0.05) และประชาชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีกับประชาชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวช. มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ที่แตกต่างกัน (0.429) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ค่า Sig. = 0.042 ซึ่งน้อยกว่า 0.05)

อาชีพ พบว่าความแตกต่างด้านอาชีพของประชาชนที่แตกต่างกันมีผลต่อความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ในภาพรวมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และแต่ละอาชีพมีความสัมพันธ์กัน ดังนี้ คือ ประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรกับประชาชนที่มีอาชีพอื่น ๆ มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (0.765) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ค่า Sig. = 0.001 ซึ่งน้อยกว่า 0.05) ประชาชนที่มีอาชีพค้าขายกับประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (0.312) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ค่า Sig. = 0.014 ซึ่งน้อยกว่า 0.05) ประชาชนที่มีอาชีพค้าขายกับประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (0.467) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ค่า Sig. = 0.001 ซึ่งน้อยกว่า 0.05)

ประชาชนที่มีอาชีพค้าขายกับประชาชนที่มีอาชีพกิจการส่วนตัวมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (0.501) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ค่า Sig. = 0.036 ซึ่งน้อยกว่า 0.05) ประชาชนที่มีอาชีพค้าขายกับประชาชนที่มีอาชีพอื่น ๆ มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (1.078) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ค่า Sig. = 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05) ประชาชนที่มีอาชีพข้าราชการกับประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (0.942) อย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ค่า Sig. = 0.005 ซึ่งน้อยกว่า 0.05) ประชาชนที่มีอาชีพข้าราชการกับประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (1.096) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ค่า Sig. = 0.001 ซึ่งน้อยกว่า 0.05) ประชาชนที่มีอาชีพข้าราชการกับประชาชนที่มีอาชีพกิจการส่วนตัวมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (1.130) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ค่า Sig. = 0.004 ซึ่งน้อยกว่า 0.05) ประชาชนที่มีอาชีพข้าราชการกับประชาชนที่มีอาชีพอื่นๆมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (1.078) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ค่า Sig. = 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05) ประชาชนที่มีอาชีพรัฐวิสาหกิจกับประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรมีระดับการมีส่วนร่วม ในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (1.254) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ค่า Sig. = 0.017 ซึ่งน้อยกว่า 0.05) ประชาชนที่มีอาชีพรัฐวิสาหกิจกับประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (1.408) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ค่า Sig. = 0.008 ซึ่งน้อยกว่า 0.05) ประชาชนที่มีอาชีพรัฐวิสาหกิจกับประชาชนที่มีอาชีพกิจการส่วนตัวมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (1.442) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ค่า Sig. = 0.010 ซึ่งน้อยกว่า 0.05) และประชาชนที่มีอาชีพรัฐวิสาหกิจกับประชาชนที่มีอาชีพกิจการส่วนตัวมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ที่แตกต่างกัน (2.020) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ค่า Sig. = 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05)

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่าความแตกต่างด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของประชาชนที่แตกต่างกันมีผลต่อความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ในภาพรวมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแต่ละช่วงมีความสัมพันธ์กัน ดังนี้ คือ ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวน 20,001-30,000 บาท กับประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาทมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (0.609) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ค่า Sig. = 0.011 ซึ่งน้อยกว่า 0.05) ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวน 20,001-30,000 บาท กับประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-15,000 บาท มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (0.626) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ค่า Sig. = 0.013 ซึ่งน้อยกว่า 0.05) ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 30,000 บาท กับประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (1.226) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ค่า Sig. = 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05) ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 30,000 บาท กับประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001-10,000 บาทมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำ

แผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (1.050) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ค่า Sig. = 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05) และประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 30,000 บาท กับประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001-10,000 บาทมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีที่แตกต่างกัน (1.242) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ค่า Sig. = 0.008 ซึ่งน้อยกว่า 0.05)

อภิปรายผล

การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัย ดังนี้ คือ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกพร แสงศรี (2552, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะป็นหยี อำเภอเมืองจังหวัดพังงา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประวีณา ชะนอรัมย์ (2554, บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจิตา ม่วงเพชร (2553, บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบัติ ทัพธานี (2554, บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอนในด้านต่าง ๆ ภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง และด้านการมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ และ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนิน โครงการอยู่ในระดับปานกลางซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบัติ ทัพธานี (2554, บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษารายด้านพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ด้าน โดยเรียงลำดับของค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม และด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา นอกจากนี้ในการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน ในด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลจากโครงการอยู่ในระดับปานกลางซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาดิษฐ์ อินทจักร์ (2552, บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลเวียงพร้าว อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่

ปัจจัยส่วนบุคคลประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประเภทอาชีพและ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน ดังนี้

เพศที่ต่างกันไม่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกศิณี พรมตัน (2550, บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีของเทศบาลตำบลแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่

อายุที่ต่างกันมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของของ เกศิณี พรมตัน (2550, บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีของเทศบาลตำบลแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่

สถานภาพที่ต่างกันมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจิตา ม่วงเพชร (2553, บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

ระดับการศึกษาที่ต่างกันมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของของ เกศิณี พรมตัน (2550, บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีของเทศบาลตำบลแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่

อาชีพที่ต่างกันมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของของ เกศิณี พรมตัน (2550, บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีของเทศบาลตำบลแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่

รายได้ต่อเดือนที่ต่างกันมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของของ เกศิณี พรมตัน (2550, บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีของเทศบาลตำบลแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอนในครั้งนี้มีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาค้นคว้า ไปใช้

จากผลวิจัยพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้วภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วม แต่ปัจจัย

ส่วนบุคคลด้านอื่น ประกอบด้วย อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และระดับรายได้เฉลี่ย ต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี จึงควรรนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น

จากผลวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอนในด้านการติดตามและประเมินผลโครงการมีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด เมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่นๆ ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอนควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในด้านดังกล่าวนี้ให้มากขึ้น และหากพิจารณาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น รายข้อพบว่าในเรื่องการมีส่วนร่วมในการกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดคือ 2.77 ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอนจึงควรประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนเห็นความสำคัญและมีส่วนร่วมในเรื่องดังกล่าวนี้ให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่

ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว
2. ควรศึกษาปัจจัยอื่นที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว

บรรณานุกรม

- กนกพร แสงศรี. (2552). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะป็นหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา*. ภาคนิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิต, สาขา นโยบายสาธารณะ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัย ราชภัฏสวนดุสิต.
- กรมการปกครอง. (2542). *กฎหมายระเบียบและข้อบังคับขององค์การบริหารส่วนตำบล รวมฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: อสารศึกษาดินแดน.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2546). *คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: ชุมชนมสทกรณการเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2547). *พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537*. ฉะเชิงเทรา: โรงพิมพ์ประสานมิตร.
- เกศิณี พรมตัน. (2550). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีของเทศบาลตำบลแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่*. การค้นคว้าแบบอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการเมืองและการปกครอง, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- โกวิท พวงงาม. (2544). *การบริหารท้องถิ่นไทย หลักการและมติใหม่ในอนาคต*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- _____. (2545). *การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน*. ม.ป.ท.
- _____. (2549). *มติใหม่การปกครองท้องถิ่น วิสัยทัศน์กระจายอำนาจและการบริหารงานท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ.
- ชัยยุทธ รัตนปทุมวรณ. (2544). *การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชามในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการพัฒนาสังคม, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชวงค์ ฉายะบุตร. (2539). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพฯ: ทพเนศพริ้นติ้งเซ็นเตอร์.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2540). *การวางแผน*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ธเนศวร์ เจริญเมือง. (2550). *การปกครองท้องถิ่นกับการบริหารจัดการท้องถิ่น: อีกมิติหนึ่งของอารยธรรมโลก*. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์. (2543). *กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง ประชาคม ประชาสังคม*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.

- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2547). *สารานุกรมการปกครองท้องถิ่นไทย เรื่อง การกระจายอำนาจกับการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สถาบันพระปกเกล้า.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2546). *การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง*. กรุงเทพฯ: 598 Print.
- ประทาน คงฤทธิศึกษาการ. (2533). *การมีส่วนร่วมในงานสังคมสงเคราะห์ชุมชน*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการเมืองและการปกครอง, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประวีณา ชะนอบรัมย์. (2554). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์*. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐประศาสนศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- พรชัย รัศมีแพทย์. (2540.) *การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ไพฑูรย์ โปธิสว่าง. (2554). *การทำวิจัยทางสังคม: หลักการ วิธีปฏิบัติ และสถิติ*. หน้า 358 ใน *เอกสารประกอบการสอนรายวิชาระเบียบวิธีวิจัยและสถิติทางรัฐศาสตร์*. คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น. (2548, 17 ตุลาคม). ราชกิจจานุเบกษา. หน้า 46-57.
- ลิขิต ชีรเวทิน. (2549). *การกระจายอำนาจ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท รายงานเสนอต่อสมาคมนักวิจัยมหาวิทยาลัยไทย และมูลนิธิ Friend rich Ebert*. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ และสุชุม นวลสกุล. (2542), *การเมืองและการปกครองไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศิริกาญจน์ โกสุมภ์. (2542). *การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. ปรินญาณิพนธ์การศึกษาคุณูปบัณฑิต, พัฒนาศึกษาศาสตร์, สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- สถาบันดำรงราชานุภาพ. (2539). *ปัญหาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล รายงานการวิจัย*. กรุงเทพฯ: กองวิชาการและแผนงาน.

- สมบัติ ทักษานี. (2554). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการปกครองท้องถิ่น, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- สมหมาย แจ่มกระจ่าง ศรีวรรณ มีคุณ และพีระพงษ์ สุดประเสริฐ. (2551). การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน กรณีศึกษาการจัดทำแผนชุมชนเทศบาลตำบลบางพระ จังหวัดชลบุรี. *วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม*, (2), 86-103.
- สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2549). *การมีส่วนร่วมของประชาชน ในเอกสารประกอบการประชุม 21 กันยายน 2549*. (หน้า 86) ม.ป.ท.
- สำนักมาตรฐานการศึกษา. (2545). *ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาการวิจัยชุมชน*. กรุงเทพฯ: เอส.อาร์. พรินติ้ง.
- สิริพัฒน์ ลากจิตร. (2550). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต, สาขารัฐประศาสนศาสตร์, คณะรัฐศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุจิตา ม่วงเพชร. (2553). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี*. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาการจัดการสาธารณะ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา
- สุวรรณ พิณदानนท์. (2546). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบล*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อสาธาภิษาคินแดน.
- อकिन รพีพัฒน์. (2547). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์การศึกษานโยบายสาธารณสุข.
- องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน. (2555). *แผนพัฒนาตำบล 3 ปี (พ.ศ. 2556-2558)*. เอกสารเย็บเล่ม.
- อาดิษฐ์ อินทจักร์. (2552). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลเวียงพร้าว อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่*. การค้นคว้าแบบอิสระ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองและการปกครอง, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เอกวิทย์ มณีธร. (2552). *ระบบราชการ รัฐวิสาหกิจและองค์การมหาชนของไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เอ็ม.ที.เพรส.

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี
ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว

คำชี้แจง

1) แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นการศึกษาวิจัยของหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครองไทย คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา ข้อมูลต่างๆที่ท่านแสดงความคิดเห็นในครั้งนี้จะถูกนำไปประเมินผลในเชิงวิชาการเท่านั้น จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านตอบคำถามตามที่ท่านคิดเห็นตามความเป็นจริง

2) แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสำรวจการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีของ
องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบล
หนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อและเติมข้อมูลลงในช่องว่างตามความเป็นจริงเกี่ยวกับท่านให้มากที่สุด

1. เพศ

() ชาย

() หญิง

2. อายุ

() 18 - 25 ปี

() 26 - 35 ปี

() 36 - 45 ปี

() 46 - 55 ปี

() 56 - 65 ปี

() 66 ปี ขึ้นไป

3. สถานภาพ

() โสด

() สมรส

() หย่าร้าง/หม้าย

4. ระดับการศึกษา

() ประถมศึกษา

() มัธยมศึกษาตอนต้น

() มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช.

() อนุปริญญา (ปวส.)

() ปริญญาตรี

() สูงกว่าปริญญาตรี

5. อาชีพ

() เกษตรกร

() ค้าขาย

() รับจ้าง

() ข้าราชการ

() กิจการส่วนตัว

() รัฐวิสาหกิจ

() อื่นๆ โปรดระบุ.....

6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

() ต่ำกว่า 5,000 บาท

() 5,001 - 10,000 บาท

() 10,001 - 15,000 บาท

() 15,001 - 20,000 บาท

() 20,001 - 30,000 บาท

() มากกว่า 30,000 บาท

ตอนที่ 2 แบบสำรวจ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหาร

ส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความในแบบสอบถามแต่ละข้อแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการมีส่วนร่วมของท่านในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ดังนี้

ข้อ	การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล 3 ปี	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	ด้านการมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ การร่วมประชุมเพื่อเสนอปัญหาความต้องการ ของตนเอง หมู่บ้าน ชุมชน ท้องถิ่น					
2.	การร่วมนำความต้องการหรือปัญหาของเพื่อน บ้านเสนอเข้าที่ประชุมประชาคม					
3.	การร่วมเสนอปัญหาความต้องการของท้องถิ่น ผ่านตัวแทนหมู่บ้าน ผู้นำท้องถิ่น สมาชิกสภา อบต. หรือเจ้าหน้าที่ อบต.					
4.	การร่วมพิจารณาสาเหตุของปัญหาหรือความ ต้องการ					
5.	การร่วมคิดและกำหนดแนวทางพัฒนา เพื่อแก้ไข และลดปัญหาของหมู่บ้าน ชุมชน ท้องถิ่น					
6.	ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนงาน โครงการ การร่วมคัดเลือกแนวทางการพัฒนาเพื่อกำหนด โครงการ/กิจกรรม					
7.	การร่วมวางแผนนโยบาย/แผนงาน/โครงการ/ กิจกรรมกับ อบต.					
8.	การร่วมจัดลำดับความสำคัญของโครงการ/ กิจกรรมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี					

ข้อ	การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล 3 ปี	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
9.	การร่วมคิดหาวิธีการที่จะได้งบประมาณเพื่อดำเนินโครงการ/กิจกรรมตาม					
10.	การร่วมวางแผนในการใช้ทรัพยากรของท้องถิ่นที่มีอย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพต่อส่วนรวม					
11.	ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ การร่วมเสนอตัวแทนเป็นกรรมการในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี					
12.	การร่วมคัดเลือกตัวแทนเป็นกรรมการในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี					
13.	การร่วมเป็นกรรมการในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี					
14.	การร่วมสนับสนุนทางการเงิน วัสดุอุปกรณ์เพื่อนำไปพัฒนาหมู่บ้าน ชุมชน ท้องถิ่น					
15.	การร่วมกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี					
16.	การร่วมประชุมเพื่อเสนอร่างแผนพัฒนาตำบลต่อสภา อบต.หนองบอน					
17.	การร่วมเผยแพร่ความก้าวหน้าของการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี					
18.	การร่วมประชาสัมพันธ์กำหนด การประชุมประชาคมเสนอความเห็นเพื่อจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี					
19.	การร่วมปฏิบัติตามโครงการ/กิจกรรมที่ อบต. ได้นำไปดำเนินการในหมู่บ้าน ให้บรรลุเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ในแผนพัฒนา 3 ปี					
20.	การร่วมหาแนวทางแก้ไขปัญหาจากการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี					

ชื่อ	การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล 3 ปี	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
21.	ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลที่เกิดจากโครงการ การมีส่วนร่วมในการคัดค้านความไม่เหมาะสมของโครงการของ อบต.					
22.	การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการดำเนินโครงการของ อบต.					
23	การมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์จากโครงการพัฒนาของ อบต.					
24.	ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลโครงการ การร่วมเป็นกรรมการในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา 3 ปี					
25.	การร่วมตรวจติดตามการดำเนินโครงการ/กิจกรรมที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนา 3 ปี					
26.	การร่วมประเมินผลการดำเนินโครงการ/กิจกรรมที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนา 3 ปี					
27.	การร่วมติดตามประเมินผลว่าโครงการที่บรรจุในแผนพัฒนา 3 ปี สอดรับกับแนวทางกำหนดหรือไม่					
28.	การร่วมตรวจสอบการใช้งบประมาณในการดำเนินโครงการ/กิจกรรม					
29.	การร่วมหาแนวทางแก้ไขปัญหาจากการติดตามและประเมินผล					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว

คำชี้แจง โปรดให้ข้อเสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว

ด้านการมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ

.....

.....

.....

.....

ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนงานโครงการ

.....

.....

.....

.....

ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ

.....

.....

.....

.....

ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลที่เกิดจากโครงการ

.....

.....

.....

.....

ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลโครงการ

.....

.....

.....

*****ขอขอบคุณในความร่วมมือ*****